

M A R M A R A
ÜNİVERSİTESİ
K A D I N V E
T O P L U M S A L
C İ N S İ Y E T
A R A Ş T I R M A L A R I
D E R G İ S İ
JOURNAL OF
WOMEN AND
GENDER STUDIES

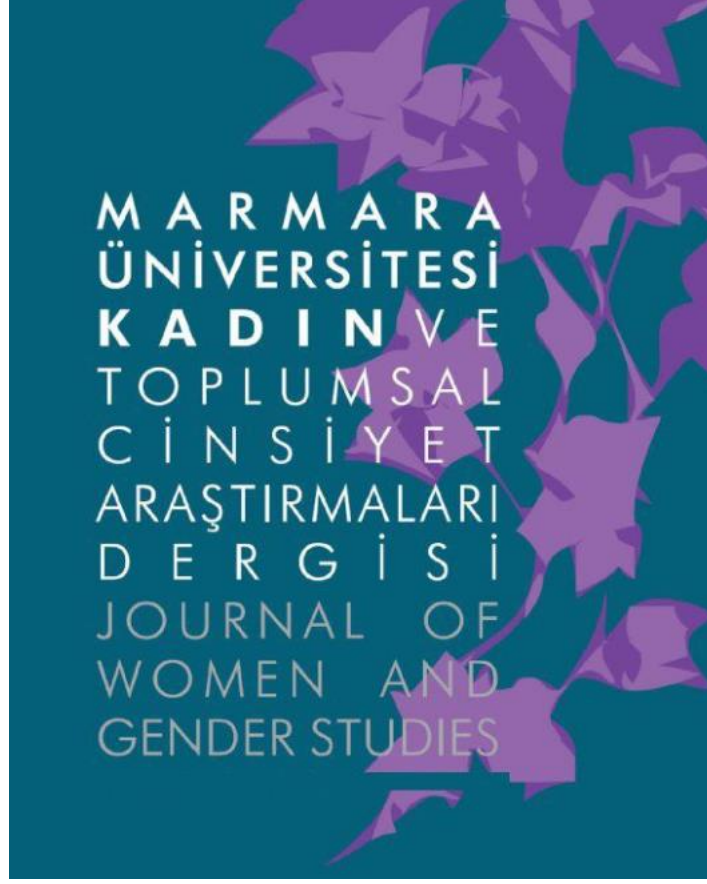
MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi

Temmuz 2020 : Cilt 4 (Sayı 1)

e-ISSN : 2587-2990

Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi

Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, Temmuz ve Aralık olmak üzere yılda iki kere Dergipark platformu üzerinden yayımlanan Uluslararası Bilimsel Hakemli bir dergidir.

Marmara University Journal of Women and Gender Studies

Marmara University Journal of Women and Gender Studies is an International Refereed Scientific Journal published biannually in July and December via JournalPark (Dergipark) platform.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mukatcad>

EDİTÖR / EDITOR

Prof. Dr. Fatma AYANOĞLU (Marmara Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Murat KIRIK (Marmara Üniversitesi)

EDİTÖR YARDIMCISI

Arş. Gör. Ferhan KILINÇ

DANIŞMA KURULU / CONSULTATIVE COMMITTEE

Prof.Dr. Erişah Arıcan (Marmara Üniversitesi)

Prof.Dr. Sebahat Deniz (Marmara Üniversitesi)

Prof.Dr. Mehveş Tarım (Marmara Üniversitesi)

Prof.Dr. İsmail Taşpınar (Marmara Üniversitesi)

Prof.Dr. Aypar Uslu (Marmara Üniversitesi)

Prof.Dr. Göksel Ataman (Marmara Üniversitesi)

Doç.Dr. Yeter Demir Uslu (Medipol Üniversitesi)

Prof.Dr. Deniz Börü (Marmara Üniversitesi)

Doç.Dr. Elif Haykır Hobikoğlu (İstanbul Üniversitesi)

Doç.Dr. Figen Yıldırım (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Doç.Dr. Andan Ertemel (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Prof.Dr. İbrahim Pınar (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Cem Cüneyt Arslantaş (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr. Işıl Pekdemir (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr. Sedefhan Oğuz (Yeditepe Üniversitesi)

Prof.Dr. Uğur Yozgat (Kıbrıs Arkin Üniversitesi)

Doç.Dr. M. Lütfi Arslan (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Fatma AYANOĞLU

Doç. Dr. Ali Murat KIRIK

WEB & EMAIL

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mukatcad> & muratmilef@gmail.com, fsisman@marmara.edu.tr

* İsimler alfabetik sırayla dizilmiştir. / Names are listed in alphabetical order.

YAYIM İLKELERİ

Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi'nde özgün araştırma ve inceleme makalesi, derleme makaleler yayımlanır.

Dergide yayımlanan tüm yazıların ilmi ve fikri sorumluluğu yazarına aittir.

Yazıların, başka bir yerde, farklı bir dilde dahi olsa yayımlanmamış olması gerekir.

Yayımlı teklif edilen yazılar, yayın kurulu tarafından incelendikten sonra hakeme gönderilir ve iki hakemin onayının alınmasıyla yayımlanır.

Yazıların yazım dili, yabancı dilde yazılanlar hariç, Türkiye Türkçesi olmalıdır.

Yazıların sayfa sayısı, metin ve levha olarak 30 sayfayı geçmemelidir.

Yayımlanan makaleler, Yayın Kurulu'ndan izin alınmadan kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz ve çoğaltılamaz.

İçindekiler/Contents

Özen İNAM, Nevin Hotun ŞAHİN

Kadına Yönelik Şiddetin Türk Medyasındaki Temsil Şekli Sistematik Derleme Araştırması **1-15**
View of Women's Violence in Turkish Media

Merve SARIŞIN

Medya Sektöründe Çalışan Kadınların Konumu ve Yaşadıkları Zorluklar: Ordu Yerel Medyasında Çalışan Kadınlar Ve Ulusal Gazete Künyelerinin İncelenmesi **16-29**
Position and Difficulties of Women Working in the Media Sector: Women Working in Ordu Local Media and Analysis of National Newspaper Mastheads

Berra KEÇECİ, Halil EKŞİ

Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Spiritüel İyilik Halinin Psikolojik İstismar Üzerine Etkisi **30-48**
Effect of Gender Perception and Spiritual Well-Being on Psychological abuse in Married Women

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TÜRK MEDYASINDAKİ TEMSİL ŞEKLİ SİSTEMATİK DERLEME ARAŞTIRMASI

VIEW OF WOMEN'S VIOLENCE IN TURKISH MEDIA

Özen İNAM¹

Nevin Hotun ŞAHİN²

ÖZ

Kadına yönelik şiddet sosyal, kültürel, dini farklılık göstermeksizin tüm toplumların önemli bir sorunudur. Kadına yönelik şiddet, fiziksel, ruhsal ya da cinsel olabilmekte ve bu sorun kadının sorunu değil ailenin ve toplumun bir sorunu olarak sağlıklı toplumların gelişmesine neden olmaktadır. Yasal, siyasal, idari tedbirler alınmasına karşın, dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadın şiddeti önlenemeyen bir gerçek olarak yaşamaya devam etmektedir.

Bu çalışma ile kadına yönelik şiddet gerçeğinin yazılı medyadaki temsil şeklini değerlendirilmek amaçlanmıştır. Yapılan literatür taraması ile veri tabanlarında son 10 yıl içerisinde «kadına yönelik şiddete yazılı medyadaki bakışım» değerlendirilmesi amacıyla yapılmış tüm araştırmaların makaleleri bulunmuştur. Bu sistematik derlemede “ şiddetin anlatılış biçimi, görsel materyal kullanımı, başlık seçimi” gibi özelliklerin görsel bilim, söylem ve içerik analizi ile irdelendiği araştırma makaleleri çalışmaya alınmıştır. Sistematik derleme sonucunda kadın şiddetinin medyadaki işleniş biçimini araştıran on bir araştırma makalesi analize dahil edilmiştir. Analiz sonucunda yazılı medyada kadına yönelik şiddetin temsil şeklinin ataerkil bakış açısının etkisinde kaldığı bazı araştırma sonuçlarında cinsiyetçi söylemlerin kullanıldığı ve bazı araştırma sonuçlarında da kimlik gizliliği ilkesinin ihlal edildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, medya, gazeteler, kadına yönelik şiddet

ABSTRACT

Violence against women does not differ socially, culturally or religiously and is an important problem of all societies. Violence against women can be physical, ritual or sexual, and it is not just a woman's problem. It is a problem of the family and the society and causes the development of unhealthy societies..

The aim of this study was to evaluate the manner in which the violence was committed in the written media. As a result of the literature review, it was aimed to evaluate the bakış view of women's violence in the media.. In this systematic review, özellikler the way violence is explained, the use of visual material, the choice of title incel were examined. research articles on visual science, discourse and content analysis were included in the study. As a result of the systematic review, eleven research articles investigating the media representation of female violence were included in the analysis

Keywords: Violence, media, newsletters, violence against women

¹Öğr. Gör., Maltepe Üniversitesi Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü İlk ve Acil Yardım Programı, ozeninam@maltepe.edu.tr, orcid.org/0000-0002-6463-2432

² Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, nevinsah@istanbul.edu.tr, orcid.org/0000-0002-6845-2690

1. GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri yüzyıllardır süregelen sessiz ve sonucu baştan belli bir savaş gibidir. Kadına yönelik şiddet halen, ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada da tartışılan önemli bir toplum sorunudur. Bu soruna yönelik olarak son yüzyılda ulusal ve uluslararası pek çok önleyici protokol ve yönetmelikler geliştirilmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 1993'te kabul edilen Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesinde; “kadın şiddeti, ister kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” şeklinde tanımlanmıştır. Bildirge ile kadına yönelik şiddet ile ilgili yayımlanmış ilk uluslararası bildirgedir. Ülkemizde 2011 yılında imzalanarak yürürlüğe geçirilen “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” diğer adıyla “İstanbul Sözleşmesi”, kadına yönelik şiddete ilişkin uluslararası bağlayıcı olan ilk sözleşme olup ülkemiz bu sözleşmeye imza atan ilk ülkeler arasındadır. Sözleşmeler ve yasalara paralel olarak sivil toplum örgütlerince de ele alınmasına karşın önlenemeyen bir sorun olan kadın şiddetinin diğer yüzü de toplumdaki kadın algısı ve cinsiyetçi yaklaşımlardır. Toplumdaki sosyokültürel yapı kadına toplumda verilen değer açısından önemli bir etkidir. Muhafazakar toplumlarda kadının ahlak timsali olarak görülmesi, kadına karşı baskıcı yaklaşımlar cinsiyet ayrımcılığına yol açabilmektedir. Kadının toplumdaki yeri dolayısıyla kadına olan bakış

cinsiyetçilik ve kadın şiddetinde önemli rol oynamaktadır. Böylece tek başına yazılı sözleşmeler ve yasalar kadını korumada yetersiz kalabilmekte ve bu nedenle toplum bilincini artırmak daha önemli hale gelebilmektedir.

Toplumun etkilemede medyanın gücü tartışmasızdır, medya bu gücünü salt ticari kaygılar ve tiraj için değil toplumu bilinçlendirme ve dönüştürmede olumlu bir etki yaratmada kullanabilecek etik bir role sahiptir. Alman propoganda bakanı Joseph Goebbels “Bana vicdansız bir medya temin et, sana bilinçsiz bir halk yaratayım” sözüyle ifade ettiği gibi nasıl bir toplum yaratmak istenirse medya o yönde gücünü kullanabilmektedir. Oysa medyanın ulusal çıkarları korumanın yanında kadın, çocuk ve her türlü ayrımcılığa karşı da tarafsız ve yapıcı bir tutumda bulunması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda bu tarafsız ve etik habercilik anlayışı ile yayın yapmalı, toplumu bu konuda bilinçlendirici rolünü kullanmalıdır.

Medya toplumdaki olayları temsil ederken bir yandan da medyaya yansıyan medyaya konu toplumsal olaylar da medyadaki temsilin etkisi ile yeniden kurgulanmaktadır. Bu nedenle toplumsal olayların özellikle de şiddetin toplumda bumerang etkisine olan medya temsili büyük hassasiyet gerektirmektedir. Bu hassasiyet açısından medya sahiplerinden medyanın her kademesindeki çalışanlara sunulan haber içeriklerinin sunuluş biçimlerinin getireceği sonuçlar açısından topluma karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Bu etik sorumluluk kadına yönelik şiddet haberlerinde de geçerli olması beklenen bir yayıncılık ilkesi

olmalıdır. Pekin Deklerasyonu'nda belirlenen on iki kritik alandan birisi de “kadın ve medyadır” (Ceyhan, 2014). Medyanın asıl görevi kamuoyunu bilinçlendirmek ve toplumun sesi olmaktır. Oysa günümüz kapitalist düzeninde medya genel halk yerine güçlülerin, egemen grubun sözcülüğünü yapmaktadır (Çoban, 2009). Medyanın kadına yönelik şiddet haberlerini paylaşmasının dışında, nasıl ve ne şekilde paylaştığı asıl önemli olan konudur. Medyanın kadına yönelik şiddet veya kadın cinayeti haberlerini topluma nasıl yansıttığını incelemek ve yorumlamak adına, haberde kullanılan başlıklar, kullanılan temsili ya da gerçek resimler, haber metinlerde geçen kelime seçimleri fikir vermektedir.

Bu çalışma ile önemini her gün tekrar tekrar hissettiren kadınlara yönelik şiddet haberlerinin, yazılı medyada nasıl temsil edildiği ile ilgili sistematik analiz yapılmak amaçlanmıştır. Yazılı medya geleneksellik taşımasının yanı sıra medyanın öncüsüdür ve televizyon, radyo ile yeni medya türleri olan internet haberciliğinin de gündeminin belirleyicisidir. Ayrıca kayıt altında tutma özelliği güçlü olan yazılı medya internet mediasından farklı olarak okuyucuyla tek taraflı iletişim kurmaktadır. Okuyucunun yorum yapma, soru sorma ve bu yorumları okuyabilen diğer okuyucuları etkileme özelliği bulunmamaktadır. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet haberlerinin “yazılı medyadaki” temsilini değerlendiren araştırmalar çalışmaya dahil edilmiştir.

2. YÖNTEM

Çalışmanın Amacı: Literatür taraması ile yapılan araştırmalar sonucunda «kadına yönelik şiddetin

medyadaki temsiline» değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmalar aşağıdaki soruları yanıtlamak üzere değerlendirilmiştir;

- ✓ Kadın şiddeti haberlerinde kadın nasıl betimlenmiştir?
- ✓ Şiddetin başlığı nasıl kurgulanmıştır?
- ✓ Haberde kullanılan fotoğraf nasıl ve kime veya neye aittir?
- ✓ Kadının kimlik gizliliğine dikkat edilmiş midir?
- ✓ Haberde cinsiyetçi bakış var mıdır?

Literatür, 1 Ekim -5 Kasım 2019 tarihleri Türk arama motorlarında arasında Türkçe olarak (araştırmaya konu olan Türk Medyası ele alınacağından) ; Google Akademik, Ulakbim (Harman), Dergipark, Ebscohost veri tabanları taranarak oluşturulmuştur. Tarama yapılırken “Kadın Şiddeti ve Medya” kelimelerinin tümü başlıkta geçecek şekilde arama yapılmış ve son on yılda (Ocak 2010-Kasım 2019) konu ile ilgili yayınlanmış makaleler geriye dönük olarak arama gerçekleştirilmiştir. Tarama yapılırken öncelikle konuyla ilgili tüm çalışmalara ulaşılmak istenmiştir. Bununla beraber ulaşılan çalışmalar için spesifik ayrıştırmalara gidilmiştir. Derleme makaleler ve tezler çalışmaya alınmamıştır, şiddet türlerinden en çok habere konu olan “fiziksel şiddet/cinayet” türü ele alınan görsel bilim, içerik, söylem analizi yapılmış olan araştırma makaleleri çalışmaya dahil edilmiştir. Elektronik arama motoru ile bulunan tüm yazıların başlık ve özetleri gözden geçirilmiş, konuyla ilişkili olacaklar tespit edilerek tam metni olmayan çalışmaların tam metinlerine ulaşılmıştır.

Çalışmanın amacına ve dahil olma kriterlerine uymayan iki tez çalışması ile dört tane internet portalı haberlerini inceleyen çalışma tekrar gözden geçirilerek elenmiştir.

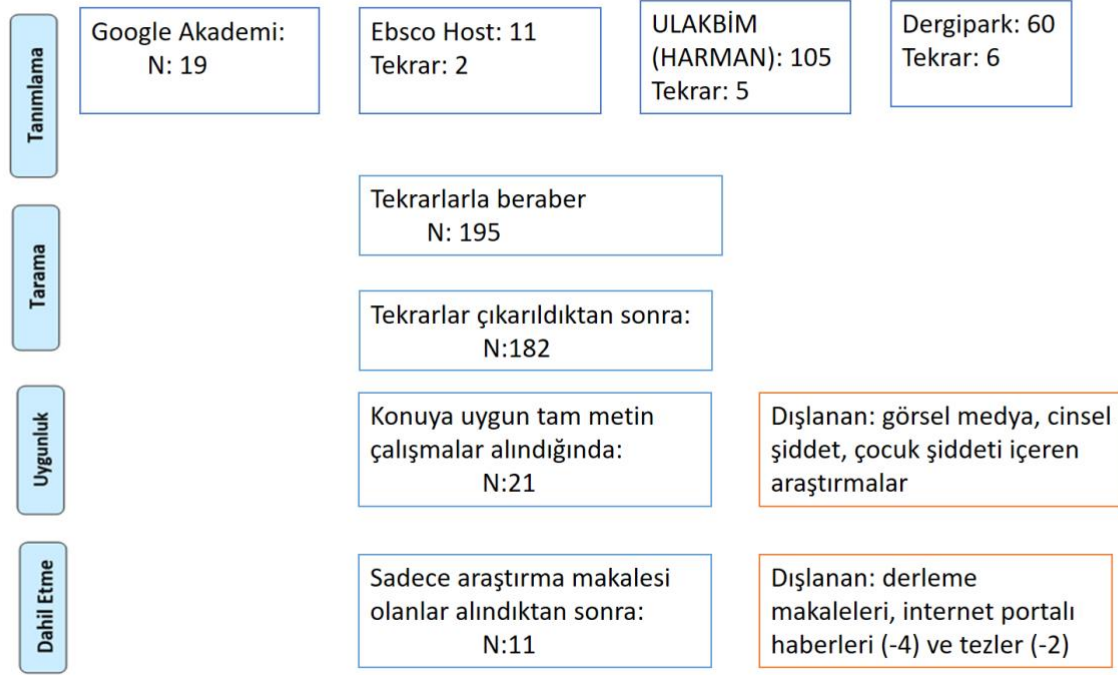
Tüm bu değerlendirmelerin sonunda konuya ilişkin ulaşılan 195 çalışmadan tekrar bulunan çalışmalar çıkarıldığında 182 kaynağa ulaşılmıştır. İnceleme dışında tutulma kriterleri (derleme makalesi olması, tam metne ulaşamama) dikkate alınca 21 kaynak değerlendirilmeye alınmıştır, cinsel şiddet, çocuk şiddeti gibi konuları alan çalışmalar ve internet portalı haberlerini inceleyen araştırmalar dışlandığında 11 çalışmanın tam metinleri kaynak olarak alınmıştır. Seçilen makalelerin her biri kadına yönelik fiziksel şiddetin yazılı medyadaki temsilini inceleyen araştırmaları kapsamaktadır. Şekil 1’de sistematik derleme akış şeması (PRISMA) gösterilmiştir.

Çalışma kapsamına alınacak makalelerin seçiminde aşağıdaki kriterler dikkate alınmıştır;

- Yazılı basın medyasının incelenmiş olması,
- Kadına yönelik fiziksel şiddet içeren haber araştırmaları olması,
- Görselbilim, içerik, söylem analizi yapılmış olan araştırma makaleleri olması,
- Araştırmanın Türk Medyasını incelemiş olması,
- Son 10 yılda yayınlanan araştırma olması, (Ocak 2010-Kasım 2019),
- Tam metnine ulaşılabilen, derleme ya da tez çalışması olmayan araştırma olması.

Verilerin özetlenmesinde standart bir veri özetleme tablosu kullanılarak veriler buna göre değerlendirilmiştir. Çalışmaya dahil edilmesi planlanan çalışmalar, veri özetleme formuna göre başlık, amaç, yöntem, bulgu ve sonuç olarak özetlenmiştir. Şekil 1’de PRISMA akış şeması ile veri tabanından elde edilen araştırmalar belirtilmiştir.

örtülü anlamları ortaya çıkarmak, bu metinlerin

Şekil 1: Sistematik Derleme Akış Şeması (PRISMA)

Bu çalışma ile incelenen araştırma makaleleri analiz türleri yönünden kategorilere ayrılarak değerlendirilmiştir. Analiz türüne göre; söylem, göstergebilim ve içerik analizi şeklinde üç alt grup oluşturulmuştur.

Söylem analizi/ çözümlemesi bir “okuma”dır ve söylemin çözümlenmiş biçimi çözümleyenin öznel görüşlerini içerebilir, çözümleyicinin yorumu olası yorumlardan birisidir. Medyada farklı siyasi, ideolojik ya da ticari hedefler farklı gazetelerde aynı haberlerin farklı şekillerde verilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle farklı haber metinlerinde ideolojik görüş ve baskın söylem tarzını ortaya çıkarmak için söylem analizi yöntemlerine başvurulmaktadır. Van Dijk’in (1988) eleştirel söylem analizi; haber metinlerinde bulunan mesaj ve

okuyucuda yaratacağı etkiyi çözmek üzere kullanılan söylem analiz yöntemlerine örnektir (Avcı & Güdekli, 2018). Söylem analizi nitel ifadelerin nicel verilerle gösterilmesini sağlar (Anderson, 1987).

Göstergebilim analizi genel olarak göstergeleri ve gösterge sistemini inceleyen, anlamlandıran bir bilimsel analiz olarak tanımlanabilir. Göstergenin anlamı ise; kabaca kendi dışında başka şeyleri çağrıştıran, gösteren, temsil eden, nesne, şekil, resim veya bir olgudur (Rifat, 2009). Gösterilen şey yani gösterge aslında bilgi ve mesaj içermektedir. Gösterilen şeydeki anlam bir sembol, giysi türü, üniforma olabilir. Örneğin bir araba, binek aracı olmasının ötesinde markasıyla bir statü göstergesi olabilmektedir (Barthes, 2009).

Göstergelerle ifade edilen veya çağrıştırılan mesaj, göstergebilim analizi ile ortaya çıkarılmaktadır.

İçerik analizi ise bir iletişim kaynağının içeriğini açıklamayı amaçlar, araştırmacı tarafından içerik değerlendirilir ya da eleştirel araştırmacılar tarafından ikincil veriler tespit edilerek değerlendirilir. Başlık sayısı, sütun sayısı, fotoğrafa ayrılan büyüklük gibi nicel değerler ile çıkarımda bulunabilmektedir. İçerik analizi ya da çözümlemesi aslında iletişim içeriğinin önceden belirlenen sınıflamalar doğrultusunda planlı olarak incelenmesi medya gibi kitle iletişim araçlarında başvurulan bir yöntemdir (Geray, 2004).

Analiz sonucunda

1. Cinsiyetçi söylem/erkek bakış açısı ile ilgili temsiller
2. Kadının kimlik bilgi gizliliği ihlali, etik ilkelere uyulmama ile ilgili temsiller
3. Edilgen ya da failin dilinden ifadeler ve dikkat çekme ile ilgili temsiller
4. Ataerkil/ eril söyleme sahip temsiller olarak gruplanmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmada kadına yönelik şiddetin yazılı medyadaki temsil biçimleri ile ilişkili olarak yapılmış 11 tane araştırma makalesi değerlendirilmiştir. Araştırmaların 2 tanesi haberde yer alan fotoğrafların görsel analizini değerlendirirken, 3 çalışma söylem analizi ile ifade biçimini ve 6 çalışma ise içerik analizi yöntemleri ile incelenmiştir. On bir çalışmanın ortak bulguları değerlendirildiğinde;

- 11 çalışmanın 8'inde «cinsiyetçi söylem/erkek bakış açısı» tespit edilmiştir (Güneş & Yıldırım, 2019), (Arslan, 2017), (Altun & Toker, 2015), (Altındal & Gül, 2014), (Güneş & Yıldırım, 2019), (Peltekoğlu & Tozlu, 2017), (Tekeli, 2016), (İşliyen, 2015).

- 11 çalışmanın 5'inde «kadının kimlik bilgi gizliliği ihlal edilmiş, etik ilkelere uyulmamış» olarak bulunmuştur (Güneş & Yıldırım, 2019), (Tekeli, 2016), (İşliyen, 2015), (Altun & Toker, 2015), (Arslan, 2017).

- Başlıklarda «edilgen ya da failin dilinden ifadeler» kullanılmış ve «dikkat çekici olması» tercih sebebi olmuştur (Güneş & Yıldırım, 2019), (Tekeli, 2016) (Arslan, 2017).

- Farklı yayın politikasına sahip gazetelerin haber içerikleri arasında büyük fark görülmemiştir (Dudu & Yıldırım, 2014), (Avcı & Güdekli, 2018), (Öztunç & Büyükbakkal, 2018).

Ek Tablolarda sistematik olarak incelenen araştırmaların yöntem ve sonuçları özetlenmiştir.

Tablo 1: Söylem Analizi ile Yapılmış Araştırma Verileri

<i>ÇALIŞMANIN ADI - YILI YAZAR</i>	<i>ANALİZ YÖNTEMİ</i>	<i>İNCELENEN YAYIN ORGANI</i>	<i>İNCELENEN HABER BAŞLIĞI /Konusu</i>	<i>BAŞLIK NEYİ İÇERMEKTEDİR</i>	<i>KİMLİK GİZLİLİĞİNE UYULMUŞ MU? Cinsiyetçi Söylem Mevcut mu?</i>	<i>BULGULAR</i>	<i>SONUÇ</i>
“Kadın Cinayetleri ve Medya: Emami el Rahmun Cinayeti Analizi” 2017 Zeliha HEPKON	Eleştirel Söylem Analizi Analizi	Adapazarı Akşam Haberleri, Adapostası,Bizim Sakarya, Sakarya Yenigun, Sakarya Yenihaber, Sakarya Halk, Yeni Sakarya	“sapıklık”, “münferit bir olay”, “provakasyonla ilgisi yok”, “en ağır ceza verilecek” “Yüz Karaları” “gereken ceza verilecek”,	“Başlıklar ve başlıkları açıklayan alt başlıklarda Suriyeli sığınmacı kadınların yaşadıkları şiddet olaylarıyla, kadın cinayetleriyle hiçbir bağ kurulmamıştır”.	-	“Cinayete ilişkin haberlerin resmi açıklamalara, katillerin verdiği ifadelere dayandırıldığı görülür. İkinci önemli temaysa “utanç”, “mahçubiyet” başlıklarında görülen cinayetin Sakarya halkıyla özdeşleştirilmesini engelleme kaygısıdır.”	“Suriyeli sığınmacı kadınların yaşadığı taciz, tecavüz ve şiddetin siyasi, ekonomik, toplumsal boyutları medyada yer almamaktadır. Çalışmada incelenen tüm yerel gazetelerde E. el R. cinayeti bir “sapıklık”, “skandal”, “vahşet” olarak haberleştirilmiş, konu adli-polisiye bir durum olarak ele alınmış, münferitleştirilmiştir.”
“İktidar ve Medyatik Şiddet: Özgecan Aslan ve Şefika Etik Cinayetleri Analizi” 2017 Mehmet ARSLAN	Eleştirel söylem analizi	7 Ekim 2011 tarihinde Habertürk gazetesinde yer alan Şefika Etik ve 15 Şubat 2015 tarihinde Akşam gazetesinde yer alan Özgecan Aslan Cinayeti haberi	“Fatmagül’ü izledi Özgecan’ı öldürdü” “Bıçakladı, Evi Ateşe Verdi”	Habere ilgiyi artırma amaçlı etik ihlal.	“Cinsiyetçi bakış. Bilgi gizlilik ihlali Haberde kullanılan fotoğraf mozaikleştirme yapılmadan, cinayet aleti ile beraber sunulmuştur, kullanılan bazı kelimeler cinsiyetçi dilin bir örneğidir.”	“Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu’nda yer alan, etik hususlara da uymadığı görülmektedir. Haber fotoğrafının yayınlanma biçimi toplumdaki şiddet eşliğinin yükselmesine ve normalleşmesine ortam hazırlamaktadır. Medyada yer alan bu cinayetler, medya profesyonelleri tarafından medyatikleştirilip toplumsal cinsiyet eşitsizliğini artırmaktadır”	“Çalışmanın bulguları, haberde kurgulanan ve yeniden üretilen medyatik şiddetin, kadına yönelik şiddeti olumladı ve kamuoyunda şiddete dayalı söyleme meşruiyet kazandırdığını göstermektedir. Etik kuralların çoğuna uyulmadığı sonucuna varılmıştır. . Haber metinlerinde seçilen başlık ve sözcükler medyada sahip olan iktidar görüşü ve ataerkil yapı düşüncelerini açıkça ortaya koymaktadır.”
“Toplumsal Cinsiyet Ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet Ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz” 2018 Fatma AVCI, İ. Aşad GÜDEKLİ	Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi	Cumhuriyet, Akit ve Hürriyet Özgecan Aslan cinayeti dönemi haberleri 14 Şubat 2015-14 Mart 2015	Cumhuriyet Gazetesi; ‘Devlet erkekçe konuştu’ Akit Gazetesi; 78 Milyonluk Türkiye idamın geri gelmesini konuşuyor’ Hürriyet Gazetesi; ‘Yastayız isyandayız’			Cumhuriyet Gazetesi haberlerinde “hükümeti sorumlu tutan söylemlerde bulunmuş, mevcut iktidarı eleştirmiştir”. Akit Gazetesi “iktidar yanlısı bir tutum sergileyerek hükümetin kadına şiddet ve kadın cinayetleri konusunda yaptığı olumlu adımları sık sık haberleştirmiştir. Yapılan haberlerin büyük kısmında idam cezasının gelmesi gerektiğinin altını çizmiş”. Hürriyet Gazetesi haberlerinde; “toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam etmesi, eril şiddetin son bulmaması ve cezaların yetersiz kalmasının eleştirisi yapılmıştır.	“Olayların toplumsal bağlamından koparılıp siyasi bir malzemeye dönüştürüldüğü, haberlerde eril söylemin bulunduğu ve tiraj kaygısı ile sansasyonelleştirildiği sonuçlar arasındadır”. “İncelenen üç gazete ekseninde Türk yazılı basınında ataerkil bir yayıncılık anlayışının devam ettiği varsayımını destekler niteliktedir”.

Tablo 2: İçerik Analizi ile Yapılmış Araştırma Verileri

ÇALIŞMANIN ADI - YILI YAZAR	ANALİZ YÖNTEMİ	İNCELENEN YAYIN ORGANI	İNCELENEN HABER BAŞLIĞI /Konusu	BAŞLIK NEYİ İÇERMEKTEDİR	KİMLİK GİZLİLİĞİNE UYULMUŞ MU? Cinsiyetçi Söylem Mevcut mu?	BULGULAR	SONUÇ
“Sakarya Yerel Basımında Çıkan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Farklı Boyutlardan İncelenmesi” 2018 Mustafa ÖZTUNÇ Ayşe Ceyda ILGAZ BÜYÜKBAYKAL	İçerik Analizi	7 gazetenin 2016 yılına ait yayınladıkları kadına yönelik şiddet haberleri	<i>“Sürmanşete ve manşete taşınan haberlerin daha çok ölümlü ve tecavüzle sonuçlanan haberler olduğu görülmektedir.”</i>	“... mahallesinde oturan A.B isimli koca, tartıştığı eşi C.B’yi darp etti. Olayla ilgili soruşturma sürdürülüyor” şeklinde tek sütun ve birkaç satır olarak verilen haberler, fazla dikkat çekmediğinden sanki toplumda kadına yönelik şiddet olmuyor algısının oluşturulmuştur	“Aktörlerin haberlerdeki görünümüne bakıldığında % 48,4 (30) oranında aktörden sadece bahsedildiği ve fotoğraf kullanıldığı, % 51,4 (32) oranında sadece bahsedildiği görülmektedir”	“2016 yılında Sakarya İlinde 1876 şiddet olayı yaşanırken yerel basın bunlardan ancak 62’sini haber konusu yapmıştır. Kadına yönelik şiddet haberlerinin daha çok üçüncü sayfada yer verdiği görülmektedir. Olaylara eleştirel ve farkındalık oluşturuvcu veya eğitici yönde bir yaklaşım tarzı görülmemektedir. “Haberlerin yüzde48,4’ü (30) gazete sayfalarında manşet haber olarak %45,2’si (28) alt başlık, %6,5’i (4) sürmanşet şeklinde yer almaktadır.	“Genellikle polis bültenlerinden alınan bu haberlerde, detay verilmemesi, konunun hassasiyeti, gazete ve gazetecilerin kendini hedef haline getirmek istememesinden dolayı kadına yönelik şiddet olayları yerelde çoğu gazetelerde yer almamaktadır.” “Yerel gazetelerde kadına şiddet konusunda eleştirel, araştırma ve köşe yazılarına az sayıda yer verilmesi önemli bir eksiklikler.”
“Farklı Yayın Politikalarına Sahip Gazetelerde Kadına Yönelik Şiddetin Sunumu” 2014 Besim YILDIRIM Esra DUDU	İçerik analizi	Cumhuriyet Gazetesi ile kapanan bir gazete ve Sabah 2013 yılı ilk 5 ayı	-	-	-	“Kadına yönelik şiddet haberlerinin neredeyse hepsini gazetenin vitrin sayfasından değil iç sayfalardan vermeleri kadına yönelik şiddet olgusu okur gözünde önemsizleşme eğilimi taşıdığını göstermektedir.” Cumhuriyet Gazetesi “manşetine şiddete uğrayan kadın haberleri değil de şiddete uğrayan kadına haklarını ileten bilgiler içeren haberler yaparak kadın sorununu dolaylı olarak görünür kılmakta ve böylece diğer gazetelere oranla daha sorumlu bir gazetecilik anlayışı sergilediği görülmektedir”.	“Farklı yayın politikalarına sahip gazetelerin kadına yönelik şiddeti haberleştirmelerinde önemli bir fark ortaya koymadıkları, bu tür haberleri toplumsal boyutuyla değil, bireysel adli vakalar şeklinde göstererek kadına şiddet unsuru sıradanlaştırdığıdır.” “Gazetelerin farklı bir ideolojik görüşe ve politikalara sahip olmalarına rağmen kadına karşı yönelen şiddetin gerekçelerini Ataerkil/erkek bakış açısına göre belirledikleri görülmektedir”.
“Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler: Radikal Gazetesi” 2014 Songül Sallan GÜL Yonca ALTINDAL	İçerik Analizi	Radikal Gazetesi 2013 Yılı	<i>“Boşanmak istedi öldürüldü!” “Hamile Eşine Kurşun Yağdırdı” (30 Nisan 2013) “Esin Öğretmenin Eşine Müebbet” (14 Mart 2013)</i>	<i>“Gazetelerin üçte ikisinde, erkeklerin ölüm eylemini meşrulaştırıcı, erkeklik rol, beklenti ve davranışlarını haklılaştırıcı ya da ölümü mazur gösterici başlık ve kavramlar kullandığı belirlenmiştir.”</i>	<u>Cinsiyetçi söylem var:</u>	“Haberlerin sayfası ve sayfada kapladığı yer bakımından ciddi haberler sıralamasına giremediği görülmektedir. Kadınların ölüm biçimlerine ve kullanılan araçlara ilişkin detaylarla haber sansasyonel hale getirilerek olay sıradanlaştırılmaktadır. Haberler eril bir bakış açısını yansıttığı için, kadınlara cinsiyet rollerine ilişkin öğüt verici mesaj içeriği taşımaktadır. Kadın cinayeti haber başlıklarında hukuksal bilgiye çok az (%1) yer verilmiştir.”	“Örnek gazete toplumsal sorunlara yeterli düzeyde toplumsal cinsiyet duyarlılığıyla yaklaşmadığını göstermektedir. Gazetede kadın cinayeti konusu aslında ‘ciddi’ haberler sıralamasına bile girememekte, haberlerin çoğu haber kaynağı ve haberin veriliş biçimi bakımından resmi kurumların eril söylemini aktararak, cinsiyetçiliği yeniden üretmektedir.”

Tablo 2 Devamı

ÇALIŞMANIN ADI – YILI YAZAR	ANALİZ YÖNTEMİ	İNCELENEN YAYIN ORGANI	İNCELENEN HABER BAŞLIĞI /Konusu	BAŞLIK NEYİ İÇERMEKTEDİR	KİMLİK GİZLİLİĞİNE UYULMUŞ MU? Cinsiyetçi Söylem Mevcut mu?	BULGULAR	SONUÇ
“Toplumsal Şiddetin Aktarım Yoluyla Yeniden Üretilmesi: Basının Televizyonlaşması Bağlamında Şefika Etik Cinayeti” 2015 Huriye TOKER Derya ALTUN	Nitel ve nicel Gerbner içerik analizi	Habertürk Gazetesi'nin diğer gazeteler ile kıyaslanması	“Şefika Etik cinayeti kullanılan haber başlıklarında konuyu aile mahremiyetine hapseden geleneksel ifadelerle yer verilmiştir.”	“Niteliksel olarak analiz edildiğinde kadına yönelik cinayeti onaylamakta”	Çıplak fotoğrafı yüzü net şekilde kullanılmış Cinsiyetçi söylem mevcut.	“Toplam 14 gazetenin 69 haber ile söz konusu olaya yer verdiği saptanmıştır. “Habertürk”ün olaya gerek sansasyonel fotoğraf gerekse haberleştirme pratiği açısından ilk sayfa manşet üstüne konumlandırarak sıradanlaşan kadın cinayeti haberlerine beklenmeyen bir ilgi gösterdiği söylenebilir.” Vakit, Akit, Ortadoğu gibi muhafazakar gazeteler de araştırma kapsamında incelenmiş ancak ne söz konusu cinayete, ne de Habertürk’ün olaya ilişkin haberine yer verdiği görülmüştür. Cumhuriyet gazetesi olayı iç sayfadan, fotoğrafsız ve o gün işlenen iki kadın cinayetini bir arada vererek haberleştirmiştir.”	“Habertürk’ün şiddete karşı çıkmak adına kullandığı fotoğraf, aslında sembolik şiddet içermektedir, kadına yönelik şiddeti sıradanlaştırmaktadır. Bu fotoğrafa yapılan atıflar, kullanılan haber başlıklarında konuyu aile mahremiyetine hapseden geleneksel ifadelerin yer alması ile Şefika Etik cinayeti kadına yönelik cinayeti onaylamakta ve simgesel olarak fotoğrafları ve manşetlerinde geçen sözcüklerin seçimi ile kadına şiddet uygulamaktadır.”
“Medya Yansımaları Ekseninde Kadına Şiddet Sorunsalı ve Halkla İlişkiler” 2017 Filiz BALTA PELTEKOĞLU Emel TOZLU	İstatistik ve İçerik Analiz	Hürriyet Gazetesi 2017 ilk 6 ayındaki haberler	“Tışörtünün iki düğmesi açıldı çılgına döndüm iki el ateş ettim” “Arkadaşlık teklifini kabul etmedi diye öldürüldü” “Bilecik’te dehşet! 8 aylık hamile eşini 29 kez bıçaklayıp öldürdü” “Din görevlisinden hayvansever yaşlı kadına şiddet”	“Öldürme nedeni odaklı”	Cinsiyetçi söylem mevcut	“Araştırma sonuçları, kadına yönelik şiddet haberlerinde kadınların şiddet gördüğü kişilerin %49’unun eşlerini, %8’inin partnerlerini, %8’inin akrabalarını, %16’sını tanıdıkları (%8 çalışma arkadaşı ve %8 arkadaş), %14’ünü yabancı kişiler oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları, kadına yönelik şiddet haberlerinde kadınların şiddet gördüğü kişilerin, cinsiyetlerinin %94’ünün erkek, %6’sının ise kadın olduğunu ortaya koymaktadır.”	“Gazetede yer alan haberlerdeki şiddet uygulayıcısı, nedenleri gibi oranlar Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) tarafından gerçekleştirilmiş olan araştırmayla uyumludur.”
“Cinsiyet Temelli Bir Savaş: Kadın Cinayetlerinin Medyada Temsili Üzerine Bir Değerlendirme” 2019 Gamze GÜNEŞ Buğra YILDIRIM	İçerik Analizi	2018 Yılı kadın cinayet haberlerinin tümü incelenmiştir.	“cinayet” ve “öldürdü” başlıkları “trans kadın cinayeti” “korkunç vahşet dehşet.”	“Edilgen ve genelleyci başlıklar.”	“erkek failin açıkça korunması medyanın cinsiyetçi tutumunu göstermektedir.”	“Haberlerin önemli bir kısmında failin, kadının duygusal birliktelik yaşadığı partneri veya tanıdığı bir erkek olduğu görülmektedir. Medyanın çoğunlukla haber içeriğinde fiziksel şiddete yer verdiği ve şiddetin diğer türlerinin tanımlanmadığı görülmüştür. İncelenen cinayetlerin neredeyse yarısında ateşli silah kullanımının bulunması; ülkemizde silahlara kolay erişim kadın cinayetlerinde önemli bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir.	“Kadına yönelik şiddet ve cinayet konulu haber içeriklerinin, sorunu tek boyutlu ele alma eğiliminde olduğu görülmüştür. Erkek failerin suçları, motivasyonel kalıp yargılarla gerekçelendirilerek psikolojik ve bireysel tasvirlerle sunulmaktadır. Ölen kadınların kimlik bilgileri ve fotoğraflarıyla açıkça teşhir edilmesi de kadın hakları ihlaliyken, pek çok erkek failin buzlanma yöntemiyle ya da isminin gizlenmesiyle korunmaya çalışıldığı görülmüştür”

Tablo 3: Görsel Analiz ile Yapılmış Araştırma Verileri

ÇALIŞMANIN ADI - YILI	ANALİZ YÖNTEMİ	İNCELENEN YAYIN ORGANI	İNCELENEN HABER BAŞLIĞI /Konusu	BAŞLIK NEYİ İÇERMEKTEDİR	KİMLİK GİZLİLİĞİNE UYULMUŞ MU? Cinsiyetçi Söylem Mevcut mu?	BULGULAR	SONUÇ
“Kadın Cinayetlerinin Haberleştirilmesi Bağlamında Medya Etiğini Yeniden Tartışmak: Habertürk Gazetesi Örneği” 2016 Esra Serdar Tekeli	Görsel ve Söylem Analizi	Habertürk Gazetesi	“Yatakta Biten Beyoğlu gecesi”	“Başlık ile verilen haber, cinsiyetçi söylemin mağdurun aleyhine kurulmasının da ötesinde mağdurun varlığını yok saymaktadır.	Cinsiyetçi yaklaşım mevcut: Kimlik gizliliği ihlali mevcut	“Ş. E.’nin sırtından bıçaklanmış haldeki bedeninin alenen ve ilk sayfadan verilmesi, Kocasının “ihanete uğradığı” gerekçesiyle kadını bıçakladığına ilişkin bilgi verilmiştir. “M. K.’un ölümüne ilişkin kanlı detayları sayfasına taşıyan gazete, cinayette kullanılan testereyi paylaşmıştır. Haber fotoğraflarında mağdurun yüzü açıkça gösterilirken failin yüzüne buzlama yapıldığı görülmektedir. “ A. P.” cinayetinde de, uğradığı şiddet sonucu gözü morarmış çaresizce bakan kadının fotoğrafı paylaşılmış, hiçbir buzlanma yapılmamış, fail ve mağdur yine aynı karede yer almıştır. F. N. Ç.’in tecavüze uğradıktan sonra öldürülmesine ilişkin haberde de aynı etik ihlali yaşanmıştır. Genç kızın yarı çıplak haldeki cansız bedeni gazetenin web sayfasına hiçbir buzlama yapılmadan ye almıştır.”	“Haber içeriklerinde erkeğin hep haklı çıktığı ya da haklı gerekçelerle örtülü olarak savunulduğu görülmemektedir. Tecavüze ilişkin haberlerde de meşrulaştırıcı söylemler sıkça kullanılmıştır. Mağdurların özel bilgilerinin açıkça verildiği, resimlerinin ise buzlanmadan sunulduğu da bir etik ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır”.
“Şiddet Haberlerindeki “Mağdur Kadın” Miti Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme: “Habertürk Gazetesi Ş.E. Cinayeti Örneği” 2015 Fadime ŞİMŞEK İŞLİYEN	Göstergebilim	Habertürk Gazetesi	“Kadına Şiddette Son Nokta” ‘mağdur/kurban’ kadın mitinin ekstrem bir örneği olması sebebiyle göstergebilimsel bir analize tabi tutulmak üzere özellikle tercih edilmiştir.	-	Bilgi gizliliği yok Cinsiyetçi bakış açısı ile alınmış	“Birinci sayfasında ve 31,3x11,8 cm ebadında sürmanşetten verilen fotoğrafta kocasından öldürülen kadının bedeni yakın planda belden yukarısı çıplak, yüzü açık, sırtındaki bıçak ve vücudundaki kan izleri buzlanmadan verilmiştir. Fotoğraftaki kadın imgesi, kadını güçsüz erkeği ise güçlü bir pozisyonda konumlandırmaktadır. Fotoğraftaki kadının kendi iradesi dışında yarı çıplak bir şekilde görüntülenmesi ve bu görüntünün tüm açıklığı ile kullanılması da bir diğer etik ihlâlidir. Kadın imgesindeki şiddet dozunun olduğu fazla olması toplumsal cinsiyet eşitliğinin yanında gazetecilik meslek etiğinin de ihlâl edildiğinin bir göstergesidir.”	“Bu haber de “kadına yönelik şiddet” olarak adlandırılmıştır. Haberin ‘erkek şiddeti’ olarak adlandırılmaması şiddet uygulayan tarafın geri planda kalması sonucunu doğurmuştur. Olayın dilsel ve görsel göstergeleri şiddet olgusunu toplum merkezli olmaktan uzaklaştırmış ve kişiselleştirerek bireye indirgemıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular, haberlerdeki cinsiyetçi bakış açısını net olarak ortaya koymuştur. Fotoğraf dizisel düzeyde ele alındığında ise erkeğin dolayısıyla da olayın failinin görünür olmadığı bulgulanmıştır. Bu anlamda görünür olan kadındır. Fakat fotoğraftaki kadın imgesi, zayıflığın bir temsili olmaktan öteye geçmemiştir.”

4. TARTIŞMA

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet temelinde özgürlük ve insan hakkı ihlalidir. Kadınların toplumsal yaşamda yer alma ve ekonomik yaşamda pay sahibi olma haklarından mahrum bırakılmalarına daha da ötesi ruhsal ve bedensel sorunlar yaşamalarına hatta sakat kalmalarına veya hayatlarını kaybetmelerine sebep olmaktadır. Kadına yönelik şiddetin fiziksel, ruhsal, ekonomik ve sosyal tüm bu etkileri aynı zamanda çocukları, aileleri dolayısıyla toplumu etkilemektedir.

Her toplumsal olay gibi kadına yönelik şiddetin de medyaya yansımaları şüphesizdir, önemli olan şeyse medyada kadın şiddetinin nasıl temsil edildiğidir. İlk medya aracı olan gazetede ilk yazılar neredeyse şiddet haberleri ile başlamıştır. Şiddetin medyada bu kadar görünür olmasının en önemli nedeni dikkat çekme ve kar sağlama isteğidir demek yanlış olmayacaktır. Kar ve medya ilişkisi kaçınılmazdır. Toplumda şiddetin yaygınlaşması ile beraber şiddet haberlerinin sunumu da paralel olarak artmaktadır.

Türk Medyasında kadına yönelik şiddetin temsil şekillerine bakıldığında sıklıkla ‘namus’, ‘töre’ gibi toplumda özellikle de kadına mal edilen söylemlerin olduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan sistematik derlemede de görüldüğü üzere; medyada “kadına yönelik uygulanan şiddet” genellikle bireysel bir olay gibi yansıtılmakta, şiddet olgusu toplumsal bir sorun olarak değerlendirilmemektedir.

Yabancı ülkelerde medyada kadına yönelik şiddetin temsil şekline yönelik yapılmış olan bazı çalışmalara örnek olarak; Gana’da yapılan bir

çalışmada 48 haber içerik analizi ile incelenmiştir (Owusu-Addo, ve diğerleri, 2008). Araştırmada kadına yönelik şiddette Gana Medyasının şiddet eylemlerini, gerçekleştirdiği daha geniş toplumsal bağlamlara atıfta bulunmadan bireysel vakalar olarak sunduğu bulunmuştur. Benzer şekilde haber makalelerinde, büyük ölçüde mağduru suçlama dili kullanılmıştır. Yine kadına yönelik şiddeti bireysel bir olay olarak ve kadınları çaresiz mağdurlar olarak çerçevelemekte, sorunun sosyal ve halk sağlığı sorunu olarak algılamasını şekillendirmekte başarısız olmaktadır. Sosyokültürel olarak az gelişmiş bir ülke olan Gana’daki medyaya ilişkin yapılan çalışmanın sonucu ülkemizde yapılan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (İşliyen, 2015) (Dudu & Yıldırım, 2014).

Avusturalya’da yapılan bir çalışma ise kadına yönelik şiddet haberlerini yazmada medyanın kaynak kullanımını değerlendirmiştir (Morgan & Simons, 2018). Çalışma geleneksel medyanın haber kaynağı olarak kolluk kuvvetleri/ polis raporlarını kullanmayı güvenli bulduğunu, yenilikçi medyanın ise sosyal hizmet uzmanları, sektör ve uzman görüşlerini kullandığını belirtmektedir. Makalede sosyal duyarlılık geliştirmede Avusturalya’da medyanın çeşitli kampanyalar geliştirdiği ve sosyal medyayla da etkileşim kurduğu açıklanmıştır. Çalışma yakın zamana kadar medyanın kadına yönelik şiddeti izole bir olay olarak sunarken günümüz Avusturalya Medyasının kadına yönelik şiddet haberlerini sosyal bir sorun olarak ele almayı önemseydiğini ve çeşitli teknikler kullandığını belirtmektedir. Bu da gösteriyor ki gelişmiş ülkelerde medyanın bu konuya olan hassasiyeti son yıllarda gelişmektedir. Ayrıca literatür çalışmasında ele alınan ülkemizde yapılmış

araştırmalarda haber kaynak kullanımında failin dilinden cümlelere sıklıkla yer verildiği görülmektedir. İncelenen bir çalışmada haber başlıklarında hukuki bilgiye sadece %1 oranında yer verildiği de görülmüştür (Altındal & Gül, 2014)

Bir literatür taraması ile (Easteala, Holland, & Judd, 2015) kadına yönelik şiddette medya mesajları incelenmiştir. Araştırma literatürü örneğine göre, kadına yönelik şiddete ilişkin medya mesajlarının esasen muhafazakar olduğu; şiddet eylemlerinin altta yatan toplumsal nedenlerinden uzaklaştırmak için çeşitli çerçeveleme teknikleri kullanıldığı belirtilmiştir. Benzer şekilde bu çalışmada da özellikle yerel gazetelerde haberin temsil şeklinin izole olarak yapıldığı görülmüştür (Öztunç & Büyükbakkal, 2018).

Hindistan'da kadınlara yönelik cinsel şiddetle mücadelede ise sosyal medyanın önleyici güç olarak varlığı bir tez çalışmasında değerlendirilmiştir (Kaul & College, 2016). Günümüzde sosyal medyanın yazılı medyaya göre çok daha etkili ve güçlü bir iletişim aracı olduğu da yadsınamaz. Bununla birlikte sosyal medyanın kapsamı araştırma sınırlarının çok geniş olması nedeniyle araştırılması güç bir haber kaynağıdır. Yazılı medya sınırları ve sayısı daha belirli ve medya mensuplarınca tek taraflı yazıları içermesi nedeniyle araştırmaya konu edilmiştir.

Gerek ülkemizde gerek diğer ülkelerde yapılan çalışmalar yazılı medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda bir standart olmadığını, gazetelerin birbiri ile ve zaman içerisinde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bununla beraber evrensel bir takım etik ilkelere dikkat edilmesi gerekliliği vardır. Ülkemizde medyanın haber

yaparken dikkat etmesi gereken sorumluluklar ile ilgili olarak "Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Hak ve Sorumluluk Bildirgesi" bulunmaktadır, bildirmede geçen ilkeler şöyledir;

" - Gazeteci, milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. Gazeteci her türden şiddeti haklı gösteren, özendirilen, kışkırtan yayın yapamaz (md.3)

-Kamuya mal olmuş bir şahsiyet bile olsa halkın haber alma, bilgilenme hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiçbir amaç için, izin verilmedikçe özel yaşamın gizliliği ilkesi ihlal edilemez (md.7).

- Cinsel saldırı mağdurlarının fotoğrafları, görüntüleri ya da kimlikleri açık kamu yararı olmadıkça paylaşılmamalıdır (gazetecinin doğru davranış kuralları).

- Üzüntü, sıkıntı, tehlike, yıkım, felaket ya da şok halindeki insanlar söz konusu olduğunda gazetecinin olaya yaklaşımı ve araştırması insani olmalı, gizliliklere uyularak duygu sömürsünden kaçınılmalıdır (sarsıcı durumlar)".

İncelenen çalışmalarda kadına yönelik şiddete ilişkin olarak haber içeriklerinde ve görsel sunumlarında bildirmede geçen ilkelere tam olarak uyulmadığı dikkat çekmektedir. Günümüz medyasında eril dil kullanılmasının ve gizli cinsiyetçi söylemin sürdürülüyor olmasının nedeni olarak yine medya dünyasında da erkek egemen otoritelerin mevcudiyeti olduğu söylenebilir. Cinsiyetçiliği benimseyen ve meşru kılan söylemleriyle günümüz medyası, kadınların yaşam mücadelesini her anlamda zorlaştırmaktadır; medya

çoğunlukla simgesel olarak kullanılan fotoğrafların ve manşetlerde geçen sözcüklerin seçimi ile kadına şiddeti tekrar uygulamaktadır.

5. SONUÇ

Toplum ve medyanın karşılıklı olarak birbirlerini etkilediği yadsınamaz. İncelenen araştırmalarda görüldüğü üzere kadına yönelik şiddet haberlerinde medyanın toplumu bilinçlendirme, toplumsal duyarlılık oluşturma rolünü yerine getirmede yetersiz kaldığı bulguları tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda eril dil kullanıldığı, şiddet olayının toplumsal bir olay yerine bireysel bir olay olarak değerlendirildiği bulunmuştur. İncelenen araştırma sonuçlarında genel olarak “şiddete uğramış kadına, kurban olarak odaklanıp dikkatleri kadının mağduriyetine çekerken şiddet uygulayanın eyleminin gizlendiği” dikkat çekmektedir. Kadına uygulanan şiddetin sebebi olarak sıklıkla namus veya ahlak sebep olarak gösterilmektedir. Şiddete uğrayan kadının kişisel bilgi gizliliği ilkesinin sıklıkla ihlal edildiği görülmektedir. Bu araştırma sonuçları, kadına yönelik şiddetin temsilinde medyanın sosyal duyarlılık oluşturmada yetersiz kaldığını göstermektedir bu da medya mensuplarının bu konuda sosyal sorumluluklarını yerine getirmede bilinçlendirilmesi ve yasalar ile çeşitli denetim ağları tarafından kontrolünün sağlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırmanın sonucunda; gazeteler kadın şiddeti konusunda; «sosyal duyarlılık ve toplumsal bilinç geliştirme amaçlı yayın hazırlamakta genel olarak yetersizdir» yargısına varılabilir (Arslan, 2017) (Hepkon, 2017) (Altun & Toker, 2015), (Öztunç & Büyükbakkal, 2018). Yazılı medyada

haber dilinin ataerkil/ eril söyleme sahip olduğu görülmüştür (Arslan, 2017) (Avcı & Güdekli, 2018) (Dudu & Yıldırım, 2014), (Altındal & Gül, 2014). Sonuç olarak sistematik derlemeye alınan son 10 yılda yapılan araştırmaların sonuçları Türk yazılı basınında ataerkil bir yayıncılık anlayışının devam ettiği varsayımını desteklemektedir.

KAYNAKLAR

- Altındal, Y., & Gül, S. S. (2014). Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler: radikal Gazetesi. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 168-188.
- Altun, D., & Toker, H. (2015). Toplumsal Şiddetin Aktarım Yoluyla Yeniden Üretilmesi: Basının Televizyonlaşması Bağlamında Şefika Etik Cinayeti. *Selçuk İletişim*, 9 (1) doi: 10.18094/si.26839, 115-140.
- Anderson, J. A. (1987). *Communication Research: Issues and Methods*. Newyork: Mcgrow-Hills.
- Arslan, M. (2017). İktidar ve Medyatik Şiddet: Özgecan Aslan ve Şefika Etik Cinayetleri Analizi. *Marmara İletişim Dergisi / Marmara Journal of Communication*; 27, 135-160.
- Avcı, F., & Güdekli, İ. A. (2018). Toplumsal Cinsiyet Ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet Ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS) Volume 4 (Issue 2)*, 415-506.
- Barthes, R. (2009). *Göstergebilimsel Serüven, (Çev: M. Rifat ve S. Rifat)*,. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ceyhan, S. (2014). Yazılı Medyada Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Kullanılan Dilin Ve Görsellerin İncelenmesi. *Uzmanlık Tezi*. İstanbul: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Çoban, B. (2009). Medya, Kamuoyu, İdeoloji. C. Bilgili, & N. Tan Akbulut içinde, *Kitle İletişimi ve Toplumsalın Üretimi* (s. 137-162). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Dudu, E., & Yıldırım, B. (2014). Farklı Yayın Politikalarına Sahip Gazetelerde Kadına Yönelik Şiddetin Sunumu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*; 18 (3), 23-50.
- Easteala, P., Holland, K., & Judd, K. (2015). Enduring themes and silences in media portrayals of violence against women. *Women's Studies International Forum*; Volume 4, doi.org/10.1016/j.wsif.2014.10.015, 103-113.
- Geray, H. (2004). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güdekli, A., & Avcı, F. (2018). Toplumsal Cinsiyet Ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet Ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*; 4:2, 476-506.
- Güneş, G., & Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet Temelli Bir Savaş: Kadın Cinayetlerinin Medyada Temsili. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 936-964.
- Hepkon, Z. (2017). Kadın Cinayetleri ve Medya: Emami el Rahmun Cinayeti Analizi. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi 1 (15)*, 142-153.
- İşliyen, F. Ş. (2015). Şiddet Haberlerindeki “Mağdur Kadın” Miti Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme: “Habertürk Gazetesi Ş.E. Cinayeti Örneği”. *Global Media Journal TR Edition*, 6 (11), 478-496.
- Kaul, S., & College, S. (2016). Sexual Violence Against Women in India: The Role of Public Policy and Social Media in the Persistence of Sexually Violent Crimes. *Campus Only Senior Thesis*.

https://scholarship.claremont.edu/scripps_theses/739/.

Morgan, J., & Simons, M. (2018). Changing Media Coverage of Violence Against Women. *Journalism Studies*; 19; 8, 1202-1217.

Owusu-Addo, E., Owusu-Addo, S. B., Antoh, E. F., Sarpong, Y. A., Obeng-Okrah, K., & Annan, G. K. (2008). Ghanaian media coverage of violence against women and girls: implications for health promotion. *BMC Women's Health* 18:129 doi.org/10.1186/s12905-018-0621-1, 1-11.

Öztunç, M., & Büyükbakkal, A. C. (2018). Sakarya Yerel Basınında Çıkan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Farklı Boyutlarda İncelenmesi. *Turkish Studies*; 13/26, DOI: 10.7827/TurkishStudies.14346, 971-984.

Peltekoğlu, F. B., & Tozlu, E. (2017). Medya Yansımaları Ekseninde Kadına Şiddet Sorunsalı ve Halkla İlişkiler. *Marmara İletişim Dergisi*; 4: DOI: 10.17829/midr.20172833776, 1-20.

Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.

Tekeli, E. S. (2016). Kadın Cinayetlerinin Haberleştirilmesi Bağlamında Medya Etiğini Yeniden Tartışmak: Habertürk Gazetesi Örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR)* 1:1, 129-142.

MEDYA SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN KADINLARIN KONUMU VE YAŞADIKLARI ZORLUKLAR: ORDU YEREL MEDYASINDA ÇALIŞAN KADINLAR VE ULUSAL GAZETE KÜNYELERİNİN İNCELENMESİ

POSITION AND DIFFICULTIES OF WOMEN WORKING IN THE MEDIA
SECTOR: WOMEN WORKING IN ORDU LOCAL MEDIA AND ANALYSIS
OF NATIONAL NEWSPAPER MASTHEADS

Merve SARIŞIN¹

ÖZ

Var olduğu her dönemde ataerkil yapının ikincisi konumunda olan kadın, toplumsal cinsiyet ile ilgili rol ayrımları nedeniyle uzun süre anne ve eş kimliği ile özel alana hapsolmüştür. Tarihin ilk dönemlerinden bu yana üretime aktif olarak katılan ancak emeği görmezden gelinen kadın, Sanayi Devrimi ile birlikte çalışma hayatında görünür olmaya başlamıştır. Fakat bu durum onların erkekler ile eşit statüde çalışmasının ve eşit ücret almasının önünü açmamış ayrıca buldukları pozisyonun üstüne çıkmalarına ya da farklı departmanlarda çalışmalarına engel olmuştur. Cam tavan ve cam duvar sendromu olarak adlandırılan bu durum çoğu sektörde olduğu gibi medya sektöründe de halen varlığını sürdürmektedir. Bu çalışma da medyada çalışan kadınların toplumsal cinsiyet ekseninde dikey ve yatay ayrışmaya ne oranda maruz kaldıklarını ve iş hayatında karşılaştıkları sorunları açıklamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda ulusal yayın yapan gazete künyeleri incelenmiş ayrıca Ordu yerel medyasında çalışan kadınlar ile derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, medyada çalışan kadınlar, cam tavan sendromu

ABSTRACT

The woman, who was the second of the patriarchal structure in every epoch of her existence, was imprisoned to the private area with mother and spouse identity for a long time due to her gender-related role differences. The woman, who has been actively participating to production since the early epoch of history, but ignored labor, has become visible in the business life with the Industrial Revolution. But, this situation did not pave the way for them from working with men in equal status and getting equal wages, and also prevented from exceeding their positions or working in different departments. This status, which is called glass ceiling and glass wall syndrome, still exists in the media sector as in most sectors. This study tries to explain the extent to which women working in the media are exposed to vertical and horizontal separation around gender and the problems they face in business life. In this context, national broadcast mastheads were examined also in-depth interviews were made with women working in the local media of Ordu.

Keywords: Gender, women working in the media, glass ceiling syndrome

¹ Öğretim Görevlisi, Ordu Üniversitesi, Ulubey Meslek Yüksekokulu, Gazetecilik ve Habercilik Bölümü, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, mervesarisin@odu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-1144-1843

1. GİRİŞ

Bedenlerimize bağlı kadın ya da erkek olmanın bize kazandırdığı cinsiyet kimliğinin yanı sıra günümüzde cinsiyet kavramından farklı bir anlamla adı anılan toplumsal cinsiyet kavramı; içinde bulunduğumuz toplumun sosyal kültürel özelliklerinin, değer ve normlarının, bir duruma karşı kadın ya da erkek olarak -bize atfedilen toplumsal rollerle- nasıl davranmamız gerektiğinin öğretildiği bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumsallaşma süreci içerisinde ilkel dönemlerden günümüze dek üretim faaliyetleri içerisinde yer alan kadınlar, üretim alanında her dönemde erkeklerle aynı, hatta çoğu zaman onlardan daha fazla rol üstlenmişlerdir. Fakat patriyarkal düzen içerisinde üretime katkısı büyük oranda görmezden gelinen kadın; çocuk doğurma, yaşlı bakımı ve karşılıksız olarak ev işlerini yapma gibi roller ile konumlandırılmıştır. Bu da kadınların ev içerisinde yani özel alanda, erkeklerin ise çalışma hayatında -kamusal alanda- var olması düşüncesine temel oluşturmuştur. Kadınlara yüklenen bu rol ve sorumluluklar onları her defasında kamusal alana “anne ve eş” kimliğiyle katılmaya zorlamış; kadının yerinin evi olduğuna ilişkin güçlü toplumsal yargı, onların iş yerlerinden dışlanmalarını, emek piyasasında belirli mesleklere yoğunlaşmalarını, hiyerarşik olarak erkeklerden daha düşük kademede çalışmalarını meşrulaştıran önemli bir referans düşünce olmuştur (Urhan, 2016, s. 123).

Her dönemde ev içinde ve dışında üretime katkı sağlayan fakat emeğinin karşılığını alamayan diğer bir deyişle ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadın 18.

yüzyılda İngiltere’de başlayan Sanayi Devrimi’yle birlikte çalışma hayatında aktif olarak yer almaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında kadın iş gücü ekonominin birçok alanında kendini göstermiştir. Fakat bu durum kadının erkeklerle eşit statüde çalışmasını ya da onlarla aynı ücreti almasının önünü açmamıştır.

Pek çok alanda olduğu gibi medya sektöründe de birçok sorunla karşılaşan kadınların günümüzde de benzer sorunları devam etmektedir. Medya işletmelerinde çalışan kadınların konumunu ve yaşamış oldukları sorunların incelendiği bu çalışmada; toplumsal cinsiyet kavramı, bu alandaki çalışmaların ne zaman başladığına yönelik kısa bir tarihçe, medya endüstrilerinde çalışan kadınlar ve bu kadınların yönetim kademesindeki konumu bağlamında Türkiye’deki ulusal gazetelerin künyeleri incelenmiş ve Ordu ilindeki medya sektöründe çalışan kadınlar ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Toplumsal Cinsiyet Tanımı ve Tarihi Ardalanı

Cinsiyet terimi anatomik ve fizyolojik farklılıkları dile getirmek için, bedenini dişi ve erkek olarak tanımlanmasıyken söz konusu cinsler arasındaki toplumsal farklılıklarla yönelik olarak da toplumsal cinsiyet terimi kullanılmaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet, toplumsal olarak kurulan erillik ve dişillik kavramlarıyla ilişkilidir, bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda değildir (Giddens, 2012, s. 478).

Toplumsal cinsiyet kavramını eşit olmayan bir

toplumsal düzen olarak tanımlayan ayrıca kültürel olarak kadını ve erkeği toplumsal bir kadına ve erkeğe dönüştüren kategori olarak açıklayan (Savran'dan aktaran Saygılıgil, 2016, s. 10-11) "Hem ayrımcı, eşitsiz, baskıya dayalı bir toplumsal düzenin adıdır toplumsal cinsiyet hem bu ilişkinin taraflarını oluşturan toplumsal grupları dile getiren bir kategori: ama hem de bu grupların mensuplarının psikolojik ve davranışsal özelliklerine göndermede bulunur." der.

Kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çeken Marshall (1998, s. 98), toplumsal cinsiyet kapsamının -ilk ortaya çıkışından beri- yalnızca bireysel kimliği ve kişiliği değil, ayrıca sembolik düzeyde erkekliğin ve kadınlığın kültürel idealleri ile stereotiplerini, yapısal düzeyde ise kurumlar ve örgütlerdeki cinsel iş bölümünü içine alacak kadar genişlediğini belirtir.

İkinci dalga feminist hareketin önde gelen isimlerinden olan ve feminist kuramın çıkışında rol oynayan Simone de Beauvoir (1993, s. 231) yazdığı "İkinci Cins" adlı kitabında "İnsan kadın doğmaz: sonradan olur. İnsan dışısının toplum içerisindeki görünüşünü belirleyen biyolojik, ruhsal ve iktisadi bir yazgı yoktur" diyerek kadın ve erkek arasındaki farkın toplum içerisinde onlara yüklenen rollerle, toplumsal etkilerle anlam kazandığını ifade etmiş ve toplumsal cinsiyete vurgu yapmıştır.

Sosyal bilimler alanında ilk olarak feminist çalışmalar sonra kadın çalışmaları olarak adlandırılan, son zamanlarda ise adı toplumsal cinsiyet çalışmaları olarak anılan bu çalışma alanı 18. yüzyılın sonları ile 19. yüzyılın başlarında filizlenmiştir. Feminizm tarihinde üç kuşak olarak

karşımıza çıkan kadın hareketlerinin ilk dalgasına yani 20. yüzyılın ilk yarısına kadar olan sürece kadınların oy hakkı mücadelesi damga vurmuştur. Mary Wollstonecraft'ın 1792 yılında yayımlanan "Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi" adlı kitabı ise ilk feminist metinlerdendir. Wollstonecraft, kadınların özerk bireylere dönüşmeleri için karşılardaki toplumsal, kültürel ve eğitimsel engellerin kaldırılması gerektiğini savunarak kadınların bağımlılığının toplumdan kaynaklandığını savunmuştur. Wollstonecraft, "Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi" yapıtında cinsiyet eşitliğinin bir insan hakkı olduğunu savunarak kadınların aşağı konumunun daha az akıllı olmalarından değil toplumsal olarak erkeklere bağımlı olmalarından kaynaklandığını belirtmiş, kadınların akıl sahibi bilinçli varlıklar olduğunu ve erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiğini söyleyerek eşitliğin sağlanması için toplumsal bir değişime gerek duyulduğuna vurgu yapmıştır (Berktaş, 2013, s. 4).

Feminizmin ikinci dalgası olarak nitelendirilen süreçte ise iş bölümü, cinsellik, beden, toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının ezilmişliği kavramları üzerinde durulmuştur. Kadın pratikleri, kimlik, inşa ve temsil gibi konuların tartışıldığı bu dönemde ayrıca özel alan-kamusal alan ayrımına da dikkat çekilmiştir. Feminist felsefenin önde gelen isimlerinden olan Simone de Beauvoir 1949'da yayımladığı "İkinci Cins (The Second Sex)" adlı kitabı ile sadece kadın erkek ilişkilerine değil aynı zamanda birçok eşitsiz ezme ve ezilme ilişkilerinde var olan "öteki" kavramını da dolaşıma sokmuştur. Aynı zamanda erkeğin ötekisi olarak nitelendirilen kadının kamusal alanda özellikle iş ve eğitim alanında bedensel ve ev içi işlerde kendisine

atfedilmiş rolleri aşarak gerçekleştirmesini bir proje olarak önemsemiştir (Yazıcı, 2016, s. 69-72).

Yine ikinci dalga döneminde kadınlar kişisel deneyimlerini paylaşarak aralarındaki benzer sorunları ortaya koymak için “kız kardeşlik” kavramı etrafında toplanarak “bilinç yükseltme grupları” oluşturmuşlardır. Bu gruplarda evlilik, annelik, cinsellik gibi pek çok konuda kişisel deneyimler paylaşarak kadınların ortak bir eril baskı altında olduğu vurgusu yapılmıştır (Berktaş, 2013, s. 6).

Post-modern dönemde beliren Üçüncü Dalga Feminizmi, ikinci dalga feminizminin kadınların ortak deneyimlerine odaklanmasına ve farklılıkları göz ardı etmesine eleştiri getirerek kadınlar arasındaki farklılıkların dile getirilmesi gerekliliğine vurgu yapmıştır. Kadın olmak hem bir cinsiyet rolü hem de bir kimlik olarak tanımlanmaktadır. Kadın kimliği, erkek kimliğinden farklı olarak iktidar kavramından uzaktır. Erkek kimliği, farklılıkların üzerinde baskı kurma eğilimi barındırırken, kadın kimliği bundan uzaktır. Dolayısıyla da farklılıklar, kadın kimliği içerisinde rahatlıkla barındırılabilir. Üçüncü Feminist Dalga, bu farklılıkların dile getirilmesine ve yaşatılmasına vurgu yapmıştır (İlker’den aktaran Kılıç: 2013, s. 26). Üçüncü Dalga hareketin önemli düşünürlerinden olan Luce Irigaray, kadının bir cinsiyet olarak bile görülmediğini, sadece erkek cinsiyetinin öne çıktığı bir dünyada kadının da cinsiyetinin var olduğunu göstermesinin de feminist bir mücadele olduğu kadar kadının kendindeki indirgenemez çoğulluğu görmenin bir yolu olduğunu belirtmiştir (Yazıcı: 2016, s. 74).

Post-modern feminist yaklaşım da kadınlar

arasındaki farklılıklara karşı duyarlı olmasına karşın söz konusu farklılıkları sadece söyleme indirgediği için kadınların mücadelesini sekteye uğrattığı gerekçesiyle eleştirilmiştir.

2.2. Kadının İstidam Süreci, Medya Endüstrisinde Çalışan Kadınlar ve Karşılaştıkları Zorluklar

İlkel dönemlerden günümüze dek üretim faaliyetleri içerisinde yer alan kadınlar üretim alanında her dönemde erkeklerle aynı, hatta çoğu zaman onlardan daha fazla rol üstlenmişlerdir. Her dönemde ev içinde ve dışında üretime katkı sağlayan fakat emeğinin karşılığını alamayan kadınının Sanayi Devrimi’yle birlikte kamusal alana katılımı artmış ve kadın, emeği karşılığında ücret almış ayrıca bu dönemle birlikte kadın hakları da gündeme gelmeye başlamıştır.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının olduğu dönemde erkeklerin orduya katılması ve onlardan boşalan iş gücü açığını kadınların doldurması, kadınların kendi statülerinin farkına varmasını ve eğitim durumlarının da yükselmesini beraberinde getirmiştir. Yine bu dönemde kadınlar Avrupa’da örgütlenerek eşit işe eşit ücret talepleriyle de kamusal alanda seslerini duyurmaya başlamışlardır. Sonuç itibarıyla kadınlar -başlangıç noktası Sanayi Devrimi olarak kabul edilen- çalışma hayatında hem aktif olarak yer almış hem de yönetim ve idari süreçlerde de söz sahibi olmuştur (Korkmaz, 2015, s. 242-244).

Türkiye’de de 20. yüzyılın başlarında yaşanan savaşlar nedeniyle erkeklerin silah altına alınması, kadınların kamusal hayata dahil olmaya başlamasının nedenleri arasında yer alabilir. Bununla

birlikte 1923 yılında Cumhuriyet'in kurulması ile kadınlara ücretsiz eğitim zorunluluğu getirilmiş ve pek çok alanda hak elde eden kadının kamusal alanda görünürlüğü de artmıştır. 1926 yılında Medeni Kanun'un kabulü ile kadınların eşit haklara sahip olmasının önündeki engeller kısmen kaldırılmış, bununla birlikte kanunda kadının çalışması için kocasından izin alması gerekli görülmüştür. Takip eden 1930 ile 1934 yılları arasında kadına seçme ve seçilme hakkı verilmiş, 1936 yılında kabul edilen İş Kanunu ile kadınların çalışma hayatına katılımı sağlanmıştır. Getirilen bu haklarla birçok kadın eğitim, siyasal katılım ve istihdam fırsatı elde etmiştir (Madeline'den aktaran Alpsoy, 2016, s. 8).

Tüm bu tarihsel gelişmelerle birlikte kadınlar her ne kadar belirli dönemlerden sonra kamusal hayatta görünür olup iş gücüne katılım sağlamışlarsa da bu durum onların çalıştıkları yerlerde erkeklerle aynı konumda olmalarına ya da daha üst kademelerde yer almalarına olanak tanımamıştır.

Türkiye'de 1990'ların başından itibaren özel yayın yapan kuruluşların sayılarının giderek artmasıyla medyada ve sinemada kadınların sayıları artmış ve görece daha üst konumlara gelebildikleri gözlenmiş olsa da medyada çalışan kadınlar genelde orta düzeydeki pozisyonlarda, erkekler ise yönetim kademesinde yer almıştır (KSGM, 2008, s. 11). Bu durumda medyada orta düzeyli yöneticilikten üst kademeye çıkamayan kadınlar genellikle yayın bölümlerinde yer almış, magazin sayfası, editörlük, yazı işleri alanlarında çalışmışlardır.

Medyada çalışan kadınların yaşadığı sorunları ağır çalışma koşulları, toplumsal ayrımcılık, mobbing, iş güvencesizliği, sosyal güvenlik, ücret ve

cam tavan sorunu olarak belirten Kuyucu (2013, s. 41-43), diğer sektörlerde olduğu gibi medyada çalışan kadınların da karşılaştığı önemli sorunlardan birinin toplumsal cinsiyetçi tutumlar olduğunu ifade ederek Batılı ülkelerde yapılan çalışmalarda da kadın iş gücünün dağılımı açısından basında yatay ve dikey olmak üzere iki farklı ayrımcılık gözlemlendiği tespit edildiğini ifade eder. Bununla birlikte yatay ayrımcılığın, diğer deyişle cam duvarların, basın sektöründe çalışan kadınların belli sayfalarda istihdam edilmesine ilişkin olduğunu ifade ederek kadın gazetecilerin magazin departmanında daha çok istihdam edilirken spor alanında sayılarının yok denecek kadar az olduğuna vurgu yapar.

Dikey ayrışma ise kadın ve erkeklerin birlikte çalıştıkları iş yerlerinde kadınların üst düzey konumuna gelememelerini ifade eder. Cam tavan olarak da adlandırılan dikey ayrışma, yasal olmadığı halde varlığı gözle görülmeyen bariyerleri belirtmek için kullanılır (Urhan, 2016, s. 142). TÜİK 2017 verilerine göre Türkiye'deki üst ve orta kademe yönetici konumunda çalışan kadın oranının yüzde 17,3 olması dikey ayrımcılığa örnek teşkil eden bir durumdur.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULAR

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Gerçekleştirilen bu çalışmada daha önce Çiçek Tahaoglu'nun 2014 yılında ulusal gazetelerde çalışan kadın ve erkek oranları üzerine yapmış olduğu araştırmanın güncellenmesi ile Ordu yerel medyasında (gazete, televizyon) çalışan kadınların konumlarının bulguları yer almaktadır. Gerek ulusal

gerekse yerel medyada çalışan kadınların üst ve orta düzeydeki konumlarının ne olduğu ve söz konusu konumlarının cam tavan ve cam duvar sorunlarını ne ölçüde yansıttığının araştırılmasının amaçlandığı bu çalışmada saha araştırması temelinde derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak kadın katılımcıların çalışma şartları, çalıştıkları pozisyonlar ve yaşadıkları sorunlar Ordu yerel medyasında çalışan kadınlar ölçeğinde incelemeye alınmıştır.

3.2. Bulgular

3.2.1. Ulusal Gazete Künyelerinde Yer Alan Kadın ve Erkek Oranları

Bu çalışmada Tahaoğlu'nun "Medyanın Künyesi: Kaç Kadın Kaç Erkek?" isimli çalışması baz alınarak araştırma güncellenmeye çalışılmıştır. 2014 yılından sonra gerek "15 Temmuz Darbe Girişimi" gerekse çeşitli nedenlerden dolayı kapatılan gazeteler dışarıda bırakılarak bir araştırma yapılmıştır. 2014 yılında yapılan bu çalışmada 30 ulusal gazete künyesi incelenerek çalışanların yüzde 19'unun kadın yüzde 81'inin erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu araştırma sonuçlarına göre yazılı basın yöneticilerinin yüzde 10'u kadın yüzde 90'ı ise erkektir.

2014'te yapılan araştırmanın güncel hale getirildiği bu çalışmada kapatılan ve tematik basın alanına giren gazeteler (spor, ekonomi vb.) dışarda bırakılmış ve 21 günlük gazete incelemeye dahil edilmiştir. İncelemeye alınan gazeteler Akit, Akşam, Aydınlık, Cumhuriyet, Evrensel, Güneş, Habertürk, Hürriyet, Milat, Milliyet, Milli Gazete, Orta Doğu, Posta, Sabah, Sözcü, Star, Takvim, Türkiye, Vatan, Yeni Şafak ve Yurt gazeteleridir. Yapılan

incelemeler sonucunda gazete künyelerinde yer alan çalışanların yüzde 14'ünün kadın yüzde 86'sının ise erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte yazılı basın yöneticilerinin yüzde 5'i kadın, yüzde 95'i erkektir. Aynı zamanda gazetelerin spor ve ekonomi editörlüğünde kadın çalışana rastlanmamıştır. Sonuçlardan da anlaşılacağı üzere incelemeye alınan gazetelerde yatay (cam duvar) ve dikey (cam tavan) ayrışmaların varlığı belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Yazılı basının sadece yüzde 5'lik kısmında kadın yöneticilerin yer alması dikey ayrışmanın varlığına örnek oluştururken incelenen gazeteler arasında kadın spor ve ekonomi editörlerinin olmaması da yatay ayrışmanın varlığına örnek teşkil etmektedir.

"Medyanın Künyesi: Kaç Kadın Kaç Erkek?" çalışmasının 2014 yılı verilerine göre medyada çalışan kadın oranının yüzde 19, yazılı basın yöneticilerinin yüzde 10'u kadındır. Bu çalışmayı güncel hale getirdiğimiz çalışmamızda ise medyada çalışan kadın oranı yüzde 14, basın yöneticilerinin ise yüzde 5'inin kadın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2014 yılından bugüne medyada çalışan kadınların oranındaki azalışın sebeplerinden bir tanesi kapatılan ve tematik alandaki gazetelerin incelemeye alınmaması olarak açıklanabileceği gibi söz konusu oranlar 6 yıl içerisinde ataerkil cinsiyetçi yapının herhangi bir değişime uğramaması olarak da okunabilir.

3.2.2. Yerel Medyada Çalışan Kadınların Konumları: Ordu Örneği

Araştırmamızın bu kısmında Ordu'da gazete ve televizyonlarda çalışan kadınlar ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Ordu'da toplamda 10 gazete, 4

televizyon (ulusal yayın yapan 2), 7 radyo bulunmaktadır. Araştırmaya dahil edilen gazeteler tirajlarına göre, kanallar ise ulusal yayın yapma özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Ordu'da bulunan radyoların araştırma dışında bırakılma sebebi ise radyo çalışanlarının tamamının erkeklerden oluşmasıdır.

Görüşmeler Ordu Olay, Tribün, Yeni Dönem, Hürses Gazetelerinde çalışan kadınlar ile TV 52 ve Altaş TV'de çalışan kadınlarla gerçekleştirilmiştir. Medyada çalışan kadınların nitelikleri, konumları ve yaşadıkları cinsiyetçi tutumları ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada kadınlara aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- Genel hayat hikayenizden bahseder misiniz?
- Ne zamandan beridir burada çalışıyorsunuz?

Daha önce nerede çalıştınız?

- Kurumunuzda kaç kişi çalışıyor ve kaç tanesi kadın? Bu kişilerin eğitimleri nedir, üniversite mezunu mu?

- Kurumunuzun sahibi kimdir? Çalışanların bu kişiyle akrabalıkları var mıdır?

- Çalışma tarzınızı anlatır mısınız? Normal bir gününüz nasıl geçiyor?

- İş yerinizde kaç kadın kaç erkek çalışmakta. Konumları farklı mı, neden?

- İşe başladığınızdan bu yana görev veya sorumluluklarınızda bir değişiklik oldu mu (unvan vb.) ne zaman, nasıl, neden?

- Kurumunuzda kadın ve erkeğe karşı olan

davranışlarda bir değişiklik var mı?

- İş yerinizde işinizi yaparken kadınlara karşı kullanılan cinsiyetçi ifadelerle karşılaşılıyor musunuz? Bu duruma karşı nasıl bir tepkiniz oluyor?

- Sizde genelde medya sektöründe kadınlara karşı ayrımcılık yapılıyor mu? Hangi alanlarda, nasıl?

3.2.2.1. Görüşme Yapılan Kadınların Demografik Özellikleri

Görüşme yapılan kadınların demografik özelliklerine baktığımız zaman kadın çalışanların hepsinin Ordulu olup 4'ü evli 2'si bekarıdır. Farklı yaş grubuna ait olan kadınların yaş ortalaması 33 iken eğitim düzeyleri 4'ü üniversite 2'si lise mezunu şeklindedir. Üniversite mezunu olanların içerisinde 3 kadın iletişim fakültesinden mezun olmuştur.

3.2.2.2. Araştırmaya Dahil Olan Yayın Organlarındaki Kadın-Erkek Çalışanların Sayısı

İncelenen yayın organları arasında yer alan Tribün Gazetesi dışındaki tüm mecralarda kadın çalışanların sayısı erkek çalışanların sayısından azdır. Şöyle ki, Ordu Olay gazetesinde 8 kişiden 2'si, Yeni Dönem gazetesinde çalışan 8 kişiden 3'ü, Hürses gazetesinde çalışan 7 kişiden 3'ü kadındır. Bununla birlikte 1983 yılından beri varlığını sürdüren Tribün gazetesinde ise genelin aksine kadın çalışanların sayısı 7 iken erkek çalışan sayısı 2 olduğu görülmüştür. Ayrıca Yeni Dönem gazetesinin spor departmanında sadece kadın muhabirin çalışması da söz konusu gazetede yatay ayrışmanın olmadığını göstermektedir. Genel itibarıyla

incelemeye aldığımız yerel gazetelerdeki erkek çalışan sayısının kadınlara göre fazla olmasını, ulusal gazetelerde karşımıza çıkan aynı tablonun yerel medyaya yansımaları olarak da anlamlandırabiliriz.

3.2.2.3. Medya Sektöründeki Kadınların Çalışma Hayatları ile İlgili Sorunlar

Hem özel sektör olmasından dolayı hem de uzun ve yoğun çalışma saatleri gerektiren medya sektörünün özellikle kadınlar için birçok zorluğu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda kadınlara yöneltilen “Çalışma tarzınızı anlatır mısınız? Normal bir gününüz nasıl geçiyor?” soruları sorularak ev ile iş arasında denge kurmada bir zorluk yaşayıp yaşamadıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Verilen cevaplar şu şekildedir:

Gazete (K. G. 1): *Aktif olarak çalıştığım dönemlerde aşırı derecede yorucuydu, sabah başlayıp Ordu'daki bütün resmi kurumları birer birer ziyaret edip haber topluyordum, öğlene doğru gazeteye gelip haberleri yazıyordum. Hiçbir zaman mesai saatine bağlı olarak çalışmadım, işim ne zaman bittiyse eve o zaman gittim. Çocuklarımın ikisi de üniversiteden mezun oldular, büyüdüikleri için beni şu an yoran çok fazla bir şey yok. Onlar doğduklarında ise kayınvalidemle birlikte oturuyordum, çocuklarıma evde kayınvalidem baktı o yüzden şanslı olduğumu düşünüyorum.*

Habercilikte önceki günden kalan hiçbir şey olmuyor, akşam her şeyi çöpe atıp ertesi gün yeni baştan başlıyorsunuz. Her gece yattığımda ‘yarın ne haber yapacağım?’ diye uyku uyuyamazdım. Haber stresi yaşamak kadar kötü bir şey yok. Son 6-7 yıldır rahatım, haber işine çok fazla girmek istemiyorum.

Gazete (K. G. 2): *Çalışma saatimiz sabah 9 akşam 6 şeklinde. Dışarıda çalışan tek ben varım. Haberlere gidiyorum, özel haber ve haftada bir kere röportaj yapma zorunluluğum var. Bazen çok yoğun oluyorum tek başıma yetişemiyorum bazen de akşama kadar oturduğum zamanlar olabiliyor. Henüz evli olmadığımdan dolayı ev ile iş arasındaki dengede bir problem olmuyor, annem de çalıştığı için aynı saatlerde eve gelip birlikte mutfağa giriyoruz.*

Gazete (K. G. 3): *Mesaim sabah 8’de başlıyor. Muhabir olduğum için genelde dışarda oluyorum varsa programlara gidiyorum olmazsa özel haber yapıyorum, iş yerine gelip hem ajanstan düşen haberleri hem de kendi yaptığım haberleri yazıyorum. Akşam çıkış saatim 18.30 fakat akşam haber yapılması gerekiyorsa eve 10.00’da gittiğim de oluyor. Bekar olduğum için ev ile iş arasında denge kurmada bir problem yaşamıyorum.*

Gazete (K. G. 4): *Bizim mesaimiz sabah 09.00 gibi başlar. Çalışan arkadaşlarla iş bölümü yaparız. Herkes toplantısına, haberine gider ve akşam 16.00 gibi haberler bir havuzda hazırlanır. Ardından sayfalara dağıtım yapılır. Akşam en geç 18.30’da da işimiz sona erer.*

Televizyon (K. G. 5): *Sabah programı yaptığım için 7.30’da burada oluyorum. Akşam çıkışımız ise 7’yi buluyor. Aslında yerel kanallar ne kadar yoğun olabilir gibi bir düşünce olabilir ama yerel kanallar daha çok yorulabiliyor, çünkü bir kişi birçok işi yapıyor. Örneğin haberin yapılması, seslendirilmesi ve montajı tek kişiye ait olabiliyor. Ulusal kanalda bir kişi günde iki haber peşinde koştururken burada kişi başına 3-5 haber düşebiliyor. Daha gün ışımadan başladığımız işimizi zifiri karanlıkta*

birakıp eve gidiyoruz. Evliyseniz ve haftada bir gün izniniz varsa bunu ya temizliğinize ya da ütünüze ayırabiliyorsunuz. Kendinize ait hiçbir vakit diliminiz yok. Yemeğinizi ya yapabiliyorsunuz ya da hazır gıdalar tüketmek zorunda kalıyorsunuz, sağlıklı ya da güzel bir ev hayatınız olmuyor. Bu da zaman zaman tartışmalara ve isyana da yol açabiliyor. Bu da ya mesleğimi bıraksam ya da keşke evlenmese miydim dedirtebiliyor.

Televizyon (K.G.6): *Sabah 7 buçuk gibi evden ayrılıp kanalda oluyorum hızlıca bir hazırlıktan sonra canlı yayına giriyorum. Hafta içi her gün 2 buçuk saat süren uzun bir programım var. Canlı yayının ardından haber merkezindeki görevim devam ediyor. Mesai sonunda ise eve gidip evdeki işlerle ilgileniyorum. Haftada bir olmak üzere akşam yayını da bulunuyor. Akşam programımın olduğu salı günleri eve daha az vakit ayırabiliyorum. Haftalık programa bakıldığında iş anlamında oldukça hareketli geçiyor.*

Alınan cevaplara göre kadınların çalışma hayatlarının yoğun ve yorucu olduğu bekar kadınların ev ile iş arasında denge kurmada herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları, evli olanların ise iş temposundan dolayı zorlandıkları, bu durumun zaman zaman tartışmalara da yol açtığı görülmektedir.

3.2.2.4. Yayın Organlarında Çalışan Kadınların Konumları

Görüşme yapılan kadınların buldukları konumlarıyla ilgili olarak “İş yerinizde kaç kadın kaç erkek çalışmakta. Konumları farklı mı, neden?” sorusu ile kadınların iş hayatında çokça karşılaşmış

oldukları yatay ve dikey ayrışma, yerel medya sektörü referans alınarak örneklendirilmeye çalışılmıştır.

Gazete (K. G. 1): *İş yerimizde 20 erkek 3 kadın çalışmakta. Ben burada sorumlu yazı işleri müdürüyüm, diğer kadın arkadaşımız sayfa sekreteri, bir kadın arkadaşımız da mutfakta çalışmakta. Haber müdürümüz, spor muhabiri ve diğer muhabirlerimiz erkek. Konum farklılığının sebebini Ordu’da basınında yeni muhabir yetişmemesine bağlıyorum.*

Gazete (K. G. 2): *5 kadın 2 erkek çalışmaktayız. İki kişi dizgi işi yapmakta biri aynı zamanda yazı işleri müdürlüğü de yapmakta. Haberleri ben hazırlıyorum. Grafiker arkadaşımız daha çok reklam, afiş, kartvizit işleri ile uğraşmakta. Yeni gelen arkadaşımız ise muhabirlik yapıyor ve şu an işi öğrenme aşamasında. Konumlarımızın farklı olmasının nedeni diğer arkadaşlarımızın uzun yıllardır burada çalışıyor olması diyebilirim.*

Gazete (K. G. 3): *Toplamda 13 kişi çalışmaktayız. Çalışanlar hangi alanlarda yetkinse buna göre konum farklılığı olabiliyor, aynı zamanda tecrübe de önemli. Eğer biri yazı işleri müdürü olmuşsa nedeni o alanda tecrübeli olmasından dolayıdır.*

Gazete (K. G. 4): *Kurumumuzda 5 erkek ve 2 kadın çalışmaktayız. Yazı İşleri Müdürlüğünü ben yapmaktayım ve Sayfa Sekreterliği görevini de diğer kadın arkadaşım Dilek Tiryaki üstlenmektedir. Diğer çalışan erkek arkadaşlarımız ise muhabir olarak çalışmaktadırlar. Kadınlar iş yerindeki iç işlerini yönetirken, erkekler daha çok dışarı işine bakmaktadırlar.*

Televizyon (K. G. 5): *İş yerimizde 6 kadın 24 erkek çalışmakta. Yerel ölçekli kuruluşlarda erkek daha rahat her yere ulaşır düşüncesiyle belirli konumlarda erkek tercih edilebiliyor. Aslında bu mesleğin kirliliğinden de kaynaklanıyor olabilir. Toplumun genel kabulü erkek ağırlıklı olduğundan da kaynaklanıyor olabilir.*

Televizyon (K. G. 6): *30 personelin 8'i kadın 22'si erkek. Görev tanımlaması ihtiyaca ve başvurulara göre belirlenmekte, başka nedenlerden farklılık bulunmuyor.*

Alınan cevaplara göre kadınların 3'ünün yazı işleri müdürü, 2'sinin muhabir, 1'inin ise program yapımcısı olduğu görülmektedir. Genel yayın yönetmenliği, yayın koordinatörlüğü gibi üst konumlarda erkeklerin olması, kadınların şu an bulunmuş oldukları en yüksek konumun yazı işleri müdürlüğü olması görünmeyen bariyerlerin bulunduğu cam tavan sendromunun varlığına işaret etmektedir. Spor departmanında çalışan hiçbir kadın muhabirin olmaması ya da ekonomi sayfasından sorumlu bir kadın editörün bulunmaması yatay ayrımcılık da denilen cam duvarların kadınlar ile erkekleri konum olarak birbirinden ayırmaktadır.

3.2.2.5. Kariyer ve Yükselme Olanakları

Yönetim kademesinin büyük çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu bütün sektörler gibi medya sektörünün de yönetim kademesinde erkekler bulunurken kadınlar buldukları konumdan üst konuma gelebilmek için erkeklerden daha fazla çaba sarf etmek zorunda kalmaktadır. Ordu yerel basınında da durum bundan farksızdır. Yazı işleri müdürlüğüne yükselen kadınlar daha önce

muhabirlik görevinden bu konuma geldiklerini söylerken alınan cevaplar bu değişikliğin uzun bir süreç sonrasında gerçekleştiğini göstermektedir.

“İşe başladığınızdan bu yana görev veya sorumluluklarınızda bir değişiklik oldu mu (unvan vb.) ne zaman, nasıl, neden?” sorusuna verilen yanıtlar şöyledir:

Gazete (K. G. 1): *İşe ilk olarak muhabiri olarak başladım, sonra haber müdürü oldum şu an ise sorumlu yazı işleri müdürüyüm. Çok uzun yıllar muhabir olarak çalıştıktan sonra bu konuma geldiğimi söyleyebilirim. Aslında Ordu'da basın sektöründe bunlara çok fazla takılmamak gerekir, çoğu zaman birbirimizin işini yapabiliyoruz.*

Gazete (K. G. 2): *Muhabir olarak başladım hala muhabirim zaten 1.5 yıldır çalışmaktayım.*

Gazete (K. G. 3): *Görevimde bir değişiklik olmadı zaten bu görev üstünüze yapışıp kalmakla beraber bunun üzerine farklı görevler de yüklenebiliyor. Örneğin gazetede muhabirken, aynı gazetenin televizyonunda program ya da radyo haberi de yapabiliyorsunuz. Yerel ölçekli gazete, radyo ve televizyonda birden fazla iş yapmanız mümkündür.*

Gazete (K. G. 4): *Olmadı. 2006 yılından beri bu gazetede Yazı İşleri Müdürlüğü görevini yapmaktayım.*

Televizyon (K. G. 5): *Evet oldu, fakat 10 yılın ardından oldu. Başlarırken muhabir olarak başladım şu an haber merkezinde sorumlu müdür görevindeyim, bu sorumluluk maddi anlamda değil daha çok yönlendirme anlamında bir sorumluluk*

oldu benim için. Ayrıca meslekte kalifiye eleman sıkıntısı var. Bu işi istikrarla yapan kişi sayısı çok az o yüzden bu terfi biraz da kimsesizlikten kaynaklandı. Genelde yetki ve sorumluluk verileceği zaman akıl bir erkeği ya da daha tecrübeli insanı arıyor ama bu sorumluluk bu konumda kimsenin olmamasından dolayı geldi diyebilirim.

Televizyon (K. G. 6): *İşe başladığımdan bu yana reji montaj gibi birçok farklı departmanda çalıştım. Şu an aynı zamanda program yapımcısı olarak haber merkezinde çalışıyorum.*

Alınan cevaplardan da anlaşılacağı üzere meslekte uzun yıllar çalışmış olan kadınların şu an buldukları en üst konum yazı işleri müdürlüğü olmakla birlikte, bu konuma gelmeleri bir süreç gerektirmiştir. Bununla birlikte araştırmaya dahil olan kadın çalışanlar içerisinde mesleğe direkt olarak yazı işleri müdürlüğü ile başlayan olduğu gibi konumu ne kadar yükselirse yükselsin yerel medyada her zaman her işin yapıldığı görüşünde olan görüşmeci de vardır.

3.2.2.7. İş Yerinde Karşılaşılan Cinsiyetçi Söylemler, Cinsiyete Dayalı Tutum ve Davranışlar

Kadınların çalıştıkları kurumda kadın ve erkeğe karşı olan davranışlarda bir değişiklik olup olmadığına ve cinsiyetçi söylemlere maruz kalındığına dair sorulan sorulara karşı 5 kadın böyle bir durumla karşılaşmadıklarına dair cevap verirken 1 kadın, yöneticiler tarafından olmasa da iş arkadaşları tarafından zaman zaman karşılaştığını belirtmiştir.

Televizyon (K. G. 5): *Meslekte geçirdiğim 10 yıl*

içerisinde kurum yetkilileri tarafından kadın çalışanlara karşı bir aşağılama, ötekileştirme ya da cinsiyetçi bir ifade ile karşılaşmadım. Ama erkek iş arkadaşlarımla tartıştığımda karşı taraftan ‘sen sus, sen kadınsı ne anlarsın, sus ezerim seni’ gibi ifadelere maruz kaldım. Bu duruma karşı tepkim çalışmaya ilk başladığım dönemlerde tartışmayı ileriye götürmeyen bir şekilde çok çekingen ve korkaktı. Tecrübe edindikçe karşı tarafın bastırmaya çalışıyorsunuz ama yine de tartışmayı çirkinleşmemesi adına ileri taşımayan yine kadınlar oluyor.

3.2.2.6. Genel Olarak Medyada Kadınlara Karşı Yapılan Ayrımcılık ile İlgili Düşünceler

Gerek ulusal gerekse yerel medyada genel olarak kadınlara karşı herhangi bir ayrımcılık yapıp yapılmadığına dair soruya 3 kadın evet cevabı verirken 3 kadın hayır cevabı vermiştir.

Gazete (K. G. 1): *Gerek yerelde gerekse ulusal basında kadınlara karşı bir ayrımcılık yapıldığını düşünmüyorum.*

Gazete (K. G. 2): *Kadınlara karşı bir ayrımcılık yapıldığını düşünmüyorum.*

Gazete (K. G. 3): *Genel olarak baktığımızda kadınlara karşı bir ayrımcılık olduğunu düşünüyorum. Örneğin, en iyi spikerler en iyi köşe yazarlarının çoğu erkektir. Bunun da yaşadığımız toplumun ataerkil bir toplum olmasından, kadına daha az söz verilmesinden kaynaklandığını söyleyebilirim.*

Gazete (K. G. 4): *Evet yapılıyor. Burada kadınların erkeklerden bir adım önde olması*

istenmiyor. Yaptıkları beceriksiz ve güçsüz olarak gösterilmek isteniyor. 'Sen bunu yapamamışsın, ben daha iyi yaparım havasına giriliyor'. Tabii bu da çok güzel bir durum değil. Bir kadın gazeteci herhangi bir habere gitse ya da muhabirlik yapıyor olsa, erkekler ondan önce davranıp kişinin öne geçmesini önlemek istiyor. Fotoğraf alırken bile, itişip kakıştırıyorlar. Bunlar istisnai olan tavırlar. Bazen de bizlere çok yardımcı olan beyefendiler de var tabii. Bu, zamanla toplumda yaygınlaşacak ve her şey daha güzel olacak diye umuyorum.

Televizyon (K. G. 5): *Ulusal ve yerel ölçekli düşündüğümüzde ister istemez bir ayrımcılığın olduğunu düşünüyorum. Bu sektörde kadınsanız, hele de bakımlı ve güzelseniz ama gayeniz gerçekten bu işi yapmaksızın da bir yoklamadan geçiyorsunuz. İşinizden önce görüntünüz ön planda olabilir. Erkek sadece yaptığı iş ile değerlendiriliyorsa kadın önce görüntü, karakter kriterinden geçiyor iş ise daha geri planda kalıyor. Örneğin bir muhabir alınacaksa (bunu yaşadığım için söylüyorum) erkeklerin CV'lerinin içeriğine kadınların CV'lerinin ise fotoğraflarına ve kadın olma özelliklerine göre değerlendirildiğini düşünüyorum. Erkekler tarafından bizim hakimiyetimiz altında olsunlar ama çok da söz hakkı vermeyelim düşüncesinin olduğunu söyleyebilirim.*

Televizyon (K. G. 6): *Ayrımcılık yapıldığını düşünmüyorum. Bugün bakıp tartacak olursak birçok izleyicinin de takip ettiği çok başarılı kadınlar var. Bence bu kadınlar adına çok güzel bir durum. Önemli olan işini sevmek ve saygı duymak izleyicinin takdiri zaten arkasından geliyor.*

Medya sektöründe kadın ve erkeğe karşı

ayrımcılık yapıldığını düşünen kadınlar –her ne kadar kendi iş yerlerinde cinsiyetçi tutum ve davranışlarla karşılaşmadıklarını belirtse de kadınlar işe alımlarda daha çok görselliğin ön planda olması, mesleklerini gerçekleştirirken erkekler tarafından geride bırakılmaları gibi birçok sorun ile karşılaştıklarını belirterek bu ve bunun gibi ayrımcılıkları patriyarkal düzenin getirmiş olduğu bir durum olarak düşünmektedirler.

4. SONUÇ

Yaşadıkları her dönemde üretimin mutfak kısmının görünmeyen emekçileri olan kadınlar Sanayi Devrimi ile birlikte kamusal alanda görünür olup emeklerinin karşılığını almış olsalar da günümüzde hala ataerkil düzenin devam ettiğini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin eğitim kurumları, iş yerleri, medya ve insanın toplumsallaşmasına katkıda bulunan birçok alanda yeniden üretildiğini ve yaygınlaştırıldığını söylemekle hata etmiş olmayız.

Özel yayıncılık şirketlerinin sayılarının 90'lardan itibaren hızla artmasıyla doğru orantılı olarak görsel medya ve sinemada kadınların sayısının arttığı, bununla birlikte daha üst konumlara gelebildikleri görülmektedir. Buna rağmen diğer sektörlerde olduğu gibi medya sektöründe de kadın çalışanların oranı erkek çalışanların oranından oldukça düşüktür. Ayrıca medya sektöründe çalışan kadınlar genelde orta düzeydeki pozisyonlardan üst konumlara geçememiş, buna bağlı olarak da yönetim kademesinin büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmuştur.

Türkiye'de Tanzimat Dönemiyle birlikte kadının gazetecilik serüveni başlamış, 1950'li yıllarda

gazetecilik okulları açılmasıyla kadınların basın sektöründe yer almaları kolaylaşmış olmasına rağmen 1980'li yıllardan sonra kadın gazetecilerin sayısal olarak artmalarına karşın etkinliklerinin artmaması günümüzde bir sorun olarak devam etmektedir. Nitekim medya yöneticilerinin büyük çoğunluğunun erkeklerden oluşması da bu durumu destekler niteliktedir.

Türkiye'de yayımlanan ulusal gazetelerin künyelerinin incelenmesi ve Ordu yerel basınında çalışan kadınların konumu ile yaşadıkları sorunların ortaya çıkarılmaya çalışıldığı bu çalışmada, yerel medya sektöründeki toplumsal cinsiyet ayrımının kadın çalışanlar üzerinde ne tür sorunlar oluşturduğu analiz edilmiştir. İncelenen literatür kapsamında medya işletmeleri yöneticilerinin önemli çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu ve kadın çalışanların genelde orta düzeyde yani muhabirlik, yazı işleri gibi departmanlarda çalıştığı dolayısıyla da dikey ayrımcılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte yapılan araştırmalarda kadın gazetecilerin tıpkı yaygın medyada olduğu gibi örneğin spor ya da ekonomi sayfalarında yer almamaları da yatay ayrımcılığın bir göstergesidir.

21 ulusal gazetenin künyelerin incelendiği bu çalışmada ulusal basında çalışanların yüzde 14'ünün kadın yüzde 86'nın erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2014 yılında yapılan aynı araştırmada bu oranın kadın çalışanlarda yüzde 19 erkek çalışanlarda ise yüzde 81'inin erkek olduğu görülmektedir. Güncellenen bu çalışma ile birlikte kadın çalışanların oranının azaldığı gözlemlense de 2014 yılında kapatılan 9 gazete dikkate alındığında aslında bu oranın çok fazla değişkenlik

göstermediğini söylemek mümkündür. Araştırmaya göre sektörde imtiyaz sahibi ve yönetici konumunda olan erkeklerin cinsiyetçi bakış açısının sürdürülmesinde ve daha da yaygınlaştırılmasında egemen konumda olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu da kadın çalışanların üst kademelerde yönetici konumunda çalışmasının önündeki büyük engeldir.

Aynı zamanda Ordu'daki yerel medyada çalışan kadınlarla yapılan görüşmelerde bazı kadınların uzun çalışma saatleri, ev ile iş arasında denge kurma gibi konularda sorun yaşadıkları görülmektedir. Bununla birlikte kadınlar çalıştıkları iş yerlerinde genel olarak medya patronları ve çalışma arkadaşları tarafından herhangi bir cinsiyetçi tutumla karşılaşmadıklarını ancak gerek işe alım sürecinde gerekse mesleklerini ifa ederken cinsiyetçi bakış açısıyla yaklaşıldığını ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak kadınların istihdam sürecinde var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılarak fırsat eşitliği sağlanması adına imzalanan sözleşmeler kapsamında yürütülen politikaların etkinliğinin artırılması gerekmektedir. Diğer tüm sektörlerde olduğu gibi medya sektöründe de çalışan kadınların sayılarının ve niteliklerinin artması için tüm alanlarda farkındalık oluşturulması, sadece kadın ve erkek arasında değil kadınlar arasında da yaşanan toplumsal cinsiyetçi bakış açısını en aza indirmek için kadınların daha çok örgütlenmesi, medya sahipleri tarafından kadın ve erkeklere aynı düzeyde istihdam fırsatı verilmesi, dikey ve yatay ayrışmanın önüne geçmek için kadınlara girişim fırsatı verilmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak için atılacak önemli adımlar arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Alpsoy, İ. (2016). Erzurum Yerel ve Yaygın Basın Kuruluşlarında Çalışan Kadın Gazeteciler Üzerine Bir Alan Araştırması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Berktaş, F. (2013). “Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları”, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- De Beauvoir, S. (1993). “Kadın İkinci Cins I- Genç Kızlık Çağı” (çev. Bertan Onaran), İstanbul: Payel Yayınevi.
- Giddens, A. (2012). “Sosyoloji”, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Kılıç A. (2013). Türk Basınında Kadın Gazetecilerin Yönetim ve Üretim Kademelerindeki Konumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, M. (2015). “Dünyada ve Türkiye’de Kadın ve Şiddet- Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri ve Önemi”, Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kuyucu, M. (2013). “Medyada Kadın Olmak: Medya İşletmelerinde Çalışan Kadınların Sorunları”, Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi, Cilt: 2 Sayı: 6, ss. 29-62.
- Marshall, G. (1998). “Sosyoloji Sözlüğü” (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Saygılıgil, F. (2016). “Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları”, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Tahaoğlu, Çiçek (2014). “Medyanın Künyesi: Kaç Kadın Kaç Erkek?” <https://m.bianet.org/bianet/medya/154466-medyanin-kunyesi-kac-kadin-kac-erkek> (Erişim Tarihi: 09.10.2018).
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, (2008). Politika Dokümanı “Kadın ve Medya”, Ankara.
- Urhan, B. (2016). “Kadın Emeği ve Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları” (yay. haz. Feryal Saygılıgil). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yazıcı, Ç. (2016). “Felsefede Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları” (yay. haz. Feryal Saygılıgil). Ankara: Dipnot Yayınları

EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI VE SPIRİTÜEL İYİLİK HALİNİN PSİKOLOJİK İSTİSMAR ÜZERİNE ETKİSİ¹²

EFFECT OF GENDER PERCEPTION AND SPIRITUAL WELL-BEING ON PSYCHOLOGICAL ABUSE IN MARRIED WOMEN

Berra KEÇECİ³
Halil EKŞİ⁴

ÖZ

Bu araştırmada evli kadınların psikolojik istismar profilleri puanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve spiritüel iyi oluşları değişkenleri ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini birlikteliği halen devam eden ve boşanma davası aşamasında olan toplam 306 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Duyan ve Altınova (2013) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Ekşi ve Kardaş (2017) tarafından geliştirilen Spiritüel İyi Oluş Ölçeği ve Sackett ve Saunders (1999) tarafından geliştirilen ve Boyacıoğlu, Erdugan ve Uysal (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Psikolojik İstismar Profili Ölçeği ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; toplumsal cinsiyet algısındaki olumluluk ile spiritüel iyi oluş arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu, toplumsal cinsiyet algısı ile spiritüel iyi oluş ölçeğinin alt boyutları açısından; toplumsal cinsiyet algısı ile aşkınlık arasında negatif yönde, uyum puanları ile pozitif yönde, anomi puanları ile negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet algısındaki olumluluk ile psikolojik istismar profili arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Spiritüel iyi oluş ile psikolojik istismar profili açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yapılan yapısal eşitlik modeline göre kadınların psikolojik istismar profilleri üzerinde toplumsal cinsiyet algıları etkilidir. Spiritüel iyi oluşları toplumsal cinsiyet algıları ile pozitif ilişkili olup psikolojik istismar profilleri istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik istismar, spiritüalite, spiritüel iyi oluş*

ABSTRACT

In this study, the relationship between of the psychological abuse profile scores of married women, their gender perceptions and spiritual well-being variables were examined. The sample of the study consists of a total of 306 women whose coexistence is still ongoing and at the stage of divorce. Gender Perception Scale developed by Duyan and Altınova (2013) , the Spiritual Well Being Scale developed by Ekşi and Kardaş (2017) and Psychological Abuse Profile Scale adapted by Boyacıoğlu, Erdugan and Uysal (2016) and Personal Information Form prepared by the researcher that the data collection tools in the research. As a result of the research; in terms of the sub-dimensions of gender perception and spiritual well-being scale there is a positive and low-level relationship between positivity and positive spiritual well-being; It was found that there was a negative relationship between gender perception and transcendence, positive scores with harmony scores, negative scores with anomia scores. There is a negative relationship between positivity in gender perception and psychological abuse profile. No statistically significant relationship was found in terms of spiritual well-being and psychological abuse profile. According to the structural equality model, gender perceptions of women are effective on the psychological abuse profiles. Spiritual well-being is positively associated with gender perceptions, and psychological abuse profiles were not statistically significant.

Keywords: *Gender, gender perception, psychological abuse, spirituality, spiritual well-being*

¹ Bu çalışmanın ilk hali 28-30 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen International Congress on Political, Economic and Social Studies, Venice 2018 Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Bu çalışma ilk yazarın yüksek lisans tezinden alınarak oluşturulmuştur.

³ Doktora öğrencisi, Marmara Üniversitesi, berrakececi@gmail.com, orcid.org/0000-0001-5146-0152

⁴ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, h.eksi70@gmail.com, orcid.org/0000-0001-7520-4559

Sorumlu yazar / Corresponding Author: Berra KEÇECİ, **e-posta:** berrakececi@gmail.com
Gönderilme /Submitted: 27.05.2020, **Kabul/ Accepted:** 19.06.2020

1. GİRİŞ

Kadın toplumun temel çekirdeği aileden, siyasal yaşama, akademik camiadan iş hayatına toplumun bütün katmanlarında var olmakta ve pek çok zaman yalnızca kadın olduğu için pek çok olumsuz duruma maruz kalmaktadır. Kadınlar çoğunlukla aile içi şiddete maruz kalmaktadırlar (Güler, Tel ve Özkan-Tuncay, 2005; Başar ve Demirci, 2015; Temiz vd., 2014; Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2005). Kadınlar aile içerisinde ve kadına yönelik şiddette en çok eşlerinden/partnerlerinden şiddet görmektedirler (Heise, 2011; Heise, Ellsberg ve Gottmoeller, 2002; T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009; Kocacık ve Çağlayandereli, 2009; Subaşı ve Akın, 2003; DSÖ, 2005). Kadınların eş/partnerlerinden gördükleri şiddet fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik boyutların en az biri veya birkaçı şeklinde olabilmektedir (Aksakal ve Atasayar, 2011; Akkaş ve Uyanık, 2016; Marshall, 1996; Montgomery vd., 2015; PicoAlfonso, Garcia-Linares, Celda-Navarro, Blasco-Ros, Echeburúa ve Martinez, 2006; Şimşek, Kara, Ersin, Ökten ve Yıldırımkaaya, 2016; Temiz vd., 2014; DSÖ, 2005). Eş/partnerden görülen şiddet türlerinden psikolojik istismar kapsamı ve içerik bakımından sınırlandırılması ve tanımlanması en güç istismar türüdür (Follingstad, 2011). Bireyin kendisine veya yakınlarına zarar vermeyi içeren, hal ve hareketlerini kısıtlayan ve kendisine ilişkin algısını zedeleyen eylemler psikolojik istismar içerisinde yer almaktadır. Psikolojik istismar alay, kısıtlama, zarar vermekle tehdit etme (Follingstad, Rutledge, Berg, Hause ve Polek, 1990), eleştirme, başlarının yanında küçük düşürme, katı cinsiyet rolleri

yükleme, kontrol etme, duygu ve davranışları manipüle etme, kontrol etmeyi içeren sözlü ve fiziksel eylemler olarak ele alınmaktadır (Follingstad, 2011).

DSÖ (1998), raporunda bireyin spiritüel sağlık durumunun genel sağlıkta önemli bir yeri olduğunu belirtmektedir. Adams, Bezner ve Steinhardt (1997), iyi oluşu; bireyin fiziksel, sosyal, psikolojik, duygusal, entelektüel ve spiritüel boyutlar açısından tutarlı ve denge olması olarak tanımlar. Bu boyutların birbiriyle etkileşimde ve yeterli düzeyde olduğu bir çemberde daralmalar yaşandıkça denge bozulur ve birey iyi oluştan hastalıklara doğru geçer. Bireyin spiritüel açıdan iyi oluşu genel sağlığını da etkilemekte bu anlamda spiritüel olarak kendisini nasıl hissettiği yaşamdaki diğer bileşenler için de önem kazanmaktadır. Spiritüel iyilik halinde olmak ise bireyin spiritüel gelişime açık ve hazır halde olmasıdır (Kardaş, 2017). Egan ve Delaat (1994), spiritüel iyi oluşun bireyin kendisiyle, başkalarıyla ve yaratılışla bağlantılı olmanın bir işlevi ve bireyin gerçek benliğini daha büyük bir varlıkla bütünleştirmektedir.

Toplumsal cinsiyet bireyin kendi cinsiyetini bireysel ve toplumsal noktada nerede gördüğünü anlamasını sağlayan önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Oakley (1985), cinsiyet (sex) kavramıyla kadın erkek arasındaki biyolojik farklılıkları açıklarken toplumsal cinsiyet (gender) kavramıyla kadın ve erkek arasındaki toplumsal açıdan yaşanan eşitsizlik ve ayrımları ifade etmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine yüklenen yargılar kadın ve erkeklerden belli davranışları göstermesini

beklemektedir (DSÖ, 2009). Buna göre toplumlarda kadınların ev işleri ve çocuk bakımını üstlenmeleri (DSÖ, 1998), geç saatlerde sokağa yalnız çıkmamaları, evlenmeden cinsel ilişki yaşamamaları, yaşadıkları şiddete sessiz kalmaları gibi roller yüklemektedir (Vefikuluçay-Yılmaz, Zeyneloğlu, Kocaöz, Kısa, Taşkın ve Eroğlu, 2009).

Kadına yönelik şiddet yargıları, daha geniş toplumsal cinsiyet ve cinsellik normlarıyla kadına, cinsiyete ve cinselliğe yönelik tutumlarla sıkı bir şekilde iç içe geçmiştir (Flood ve Pease, 2009). Toplumsal cinsiyetin maruz kalan ve mağdur olan tarafından nasıl algılandığı eşler arası istismar eylemlerinin uygulanmasında önem kazanmaktadır. Glick, Sakallı-Uğurlu, Ferreira ve Souza (2002), Brezilya ve Türkiye’de kadın ve erkek katılımcılarla yaptıkları çalışmada kadın ve erkeklerin düşmanca cinsiyetçilik tutumları arttıkça kadına yönelik eş istismarına daha fazla tolerans gösterdikleri ortaya konmuştur. Sugarman ve Frankel (1994), patriyarkal anlayış ve kadının eş istismarına maruz kalmasına yönelik yaptıkları metaanaliz çalışmasında şiddet uygulayan kocaların ve şiddetsiz kocaların kadınlara karşı benzer tutumlar sergilediğini, saldırıya uğrayan kadınların beklenmedik şekilde saldırıya maruz kalmamış kadınlardan daha fazla liberal cinsiyet rolüne sahip olduklarını saptamışlardır. Kristiansen ve Giulietti (1990), üniversite öğrencilerinin, cinsiyetleri, kadına yönelik tutumları ve dünya görüşlerinin kadına yönelik eş istismarında kurban ve faile ilişkin algı ve tutumlarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda erkeklerin kadınlara göre kadınlara yönelik tutumlarının ve dünya

görüşlerinin daha olumsuz olduğu saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin kadınlara tutumları değiştikçe kurbanı suçlamalarının azaldığı, kadınlara karşı olumlu tutumu olanların istismarcıyı daha fazla suçlu buldukları belirtilmiştir. Berkel, Vandiver ve Bahner (2004), üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, spiritüel inançlarının ve kadına yönelik aile içi şiddet uygulamaya yönelik tutumlarını yordayıcılığını incelemiştir. Araştırma sonuçlarında geleneksel cinsiyet rolünü benimseyen bireyler, kadına yönelik şiddetin eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip olanlara kıyasla daha fazla şiddetin kullanımını desteklemektedir. Araştırmada hem erkekler hem de kadınlar için dini ve spiritüel değişkenleri önemli bir yer almakla birlikte spiritüel eylemlerin aile içi şiddet tutumları ile anlamlı bir ilişkisi olduğu, spiritüel eylemleri daha fazla yerine getirenlerin mağdur olan kadınlara daha fazla sempati kurabildikleri belirtilmiştir.

Kadınlar şiddetin pek çok boyutunu yaşamaktadırlar. Aynı hayatı paylaşan eşlerin birbirlerine karşı davranış ve tavırları da evlilik birliğini ve bireysel ruhsal durumlarını oldukça etkilemektedir. Psikolojik istismar bireyin ruh sağlığını ve iyi oluşunu hedef alan doğrudan veya manipülatif tavır ve davranışlarla maruz bırakıldığı bir şiddet türüdür. Kadınlar eşleri tarafından bilinçli olarak veya farkına varmadan toplumsal öğretiler, duygusal ilişkiler aracılığıyla psikolojik olarak bastırılmakta ve yıpratılmaktadır. Sevgi kaynaklı olduğu düşünülen pek çok davranış aslında bir sonraki basamağa izin vermekte tüm bu tolerans ve kabullenmeler kaçınılmaz olarak daha kötü

sonuçlara doğru ilerlemektedir. Heise (2011), eş/partner şiddetinin kadına yönelik şiddet türleri içerisinde neden kritik bir öneme sahip olduğunu beş maddede gerekçelendirmiştir. Buna göre;

Birincisi; kadınlar en çok eş/partnerlerinden şiddet görmektedirler.

İkincisi; toplumsal cinsiyet rollerine dayalı şiddet eş/partner şiddeti üzerinde oldukça etkili olduğunu gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır.

Üçüncüsü; aile kurumu içerisinde maruz kalınan şahit olunan eş/partner şiddetinin gelecek nesillere aktarımı gerçekleşmektedir.

Dördüncüsü; eş/partner şiddeti toplumsal cinsiyete dayalı diğer şiddet türlerinin oluşturucu belirleyici nedenlerinden biri olmaktadır.

Beşinci ve son olarak; eş/partner şiddetini önlemek diğer şiddet türlerini engellemenin de öncüsü olacaktır.

Psikolojik istismar geniş bir skalada yer almakta bu da maruz kalma olasılığını oldukça arttırmaktadır. Ülkemizde şiddete yönelik akademik çalışmalar son yıllarda artmış olsa da kadına ve aile içi şiddete ilişkin çalışmalar oldukça düşüktür (Yıldız ve Sağlam, 2017). Psikolojik istismarın pek çok nedeni ve ilişkili olduğu durumlarla ilgili yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Ancak yapılan çalışmalar çoğunlukla fiziksel ve cinsel şiddet etrafında toplanmakta psikolojik istismar ise doğrudan yer almamasına karşın pek çok çalışmada elde edilen şiddet durumları arasında yer almaktadır. Evli veya boşanan kadınların şiddet görme

durumları, cinsiyet rollerini içselleştirmeleri, bireylerin inanç durumları ve şiddete bakış açılarıyla ilgili alanyazında pek çok bulguya ulaşılmıştır. Ancak halen birlikteliği devam eden ve boşanma aşamasında olan kadınlarla ilgili doğrudan karşılaştırmalı bir çalışma bulunmamaktadır. Kadınların birlikteliği devam ettirme ve bitirme noktasında toplumsal cinsiyete ilişkin algıları, spiritüel olarak kendi iyi oluşları ve psikolojik istismar profillerinin ilişkisini inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Araştırmanın;

- Ülkemizde yaygın olan ataerkil ve pasif kadın anlayışını kadınların nasıl algıladıkları ve bununla birlikte psikolojik istismarın hangi boyutlarını yaşadıklarını veya yaşamadıklarını belirtmelerinin alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı,

- Psikolojik istismara maruz kalan kadınların yaşamı ve kendilerini anlamlandırmalarını sağlayan spiritüel iyi oluşları arasındaki ilişkiyi ortaya koyacağı,

- Psikolojik istismara maruz kalan kadınların toplumsal cinsiyete ilişkin olumsuz ve ayrımcı algılarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmasıyla şiddeti normalleştirmelerinin önüne geçileceği umulmaktadır. Yukarıda belirtilen amaçlarla yürütülen bu çalışmada birlikteliği halen devam eden evli kadınlar ve boşanma davası aşamasında olan kadınların toplumsal cinsiyet algıları, spiritüel iyi oluşları ve psikolojik istismar profilleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

Evli kadınların;

- Psikolojik istismar profili puanları ile toplumsal cinsiyet algısı puanları ve spiritüel iyi oluş puanları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Alt amaçlarda ise;

- Psikolojik istismar profili puanları, toplumsal cinsiyet algısı puanları ve spiritüel iyi oluş puanları çeşitli değişkenler açısından (yaş, yaşam yeri, eğitim durumu vb.) farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada evli kadınların psikolojik istismar profilleri ile toplumsal cinsiyet algıları ve spiritüel iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada toplumsal cinsiyet algısı, spiritüel iyi oluş ve psikolojik istismar arasındaki ilişkiler yapısal eşitlik modeli ile incelenmiştir. Yapısal eşitlik modeli gözlenen ve gizil değişkenler arasındaki korelasyonel ilişkilere yönelik hipotezlerin test edilmesini sağlayan istatistiksel bir yöntemdir (Hoyle, 1995). Yapısal eşitlik modeli; birçok analizi bir defada yapması, ölçüm hatalarını hesaba katıyor olması gibi nedenlerle birçok teorinin test edilmesinde ve yeni modellerin geliştirilmesi sürecinde kullanılmakta olan bir yöntemdir (Dursun ve Kocagöz; 2010).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini evli kadınlar oluşturacaktır. Araştırmanın örnekleminde uygun örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemi bir arada kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi evren

elemanlarının hepsinin belirlenmesinin zor olduğu durumlarda araştırmacının kolay bir şekilde ulaşabileceği örneklem elemanlarını almasıdır (Özen ve Gül, 2007). Kartopu örnekleme yöntemi ise araştırmacının ulaştığı grup üzerinden bu bireyler aracılığıyla yeni gruplara ulaştığı bir örnekleme yöntemidir. Bir modelin test edilebilirliği için uygun sayıda örnekleme ulaşılmış, toplam 306 kadından toplanan veriler istatistiki analize tabi tutulmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacının hazırlamış olduğu 19 maddelik kişisel bilgi formu, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Spiritüel İyi Oluş Ölçeği ve Psikolojik İstismar Profili Ölçeği kullanılacaktır. Kişisel Bilgi Formu Katılımcı kadınların demografik özelliklerinin saptanması için oluşturulan bilgi formu 19 maddeden oluşmaktadır. Form araştırmacı tarafından doğrudan katılımcı kadınlara yönelik olarak hazırlanmıştır. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Altınova ve Duyan (2013) tarafından bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını ölçmek üzere geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinde toplam 25 madde bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin 10'u olumlu, 15'i olumsuz olarak yazılmıştır. Beşli likert şeklinde oluşturulan ölçekte maddelerde belirtilen düşünceye, bireylerden tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1) olmak üzere beş derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Ölçekte yer alan 2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24. ve 25. maddeler olumsuz olup tersten hesaplanmaktadır. Buna göre, ölçekten alınabilecek

puanlar 25- 125 aralığında olup, yüksek puanlar toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu ifade etmektedir. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin bütününe ait iç tutarlılık ölçüsü olarak hesaplanan güvenirlik katsayısının Cronbach Alpha .87 olarak saptanmıştır. Ölçeğin kullanımı için araştırmacıdan izin alınmıştır.

Spiritüel İyi Oluş Ölçeği Ekşi ve Kardeş (2017) tarafından yetişkinlere yönelik olarak bireylerin kendi değerleri ve anlamlandırmaları doğrultusunda, kişiye özgü, toplumsal ve aşkın yönleriyle hayatı anlama ve yaşama süreçlerini belirlemek için geliştirilmiştir. Ölçekte toplam 29 madde bulunmaktadır. Beşli likert şeklinde oluşturulan ölçekte maddelerde belirtilen cümlelere; bana tamamen uygun (5), bana oldukça uygun (4), bana biraz uygun (3), bana uygun değil (2), bana hiç uygun değil (1) olmak üzere beş derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Ölçekte aşkınlık, doğayla uyum ve anomi olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa değerleri incelendiğinde aşkınlık .95, doğayla uyum .86, anomi .85, toplam değer .89 olarak saptanmıştır. Ölçekten alınan yüksek puan spiritüel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekten toplam puan alınmak istenirse anomi alt boyutundaki maddelerin ters puanlanması gerekmektedir. Ölçeğin kullanımı için araştırmacıdan izin alınmıştır.

Psikolojik İstismar Profili Ölçeği Sackett ve Saunders (1999) tarafından geliştirilmiş olan ölçek Türkçeye Boyacıoğlu, Uysal ve Erdugan (2016) tarafından uyarlanan ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar her bir maddeye asla (0),

ayda birden daha az (1), ayda bir (2), ayda birkaç kez (3) haftada bir (4), haftada birkaç kez (5), günlük (6) olmak üzere yedi derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Ölçeğin kıskançlıkla kontrol etme, yok sayma, özellikleriyle alay etme, davranışlarını eleştirme olmak üzere dört alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa değerleri; kıskançlıkla kontrol etme .91, yok sayma .87, özellikleriyle alay etme .87 ve davranışlarını eleştirme .81 düzeyinde iç tutarlılık gösterdiği saptanmıştır. Bütün ölçeğin iç tutarlılık değeri ise .93 olarak elde edilmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar maruz kalınan istismar davranışının sık gerçekleştiğini göstermektedir. Ölçeğin kullanımı için araştırmacıdan izin alınmıştır.

Verilerin Toplanması Araştırmada 306 kadının 44'ü (%14,4) boşanma davası aşamasında olan evli kadınlar iken, 262'si (%85,6) birlikteliği halen devam eden evli kadınlardır. Araştırmacı boşanma davası aşamasında olan kadınlara uygun örnekleme yöntemiyle İstanbul'da yer alan adliyeler aracılığıyla ulaşılmış olup, kadınlarla iletişime geçebilmek için Adalet Bakanlığı'nın ilgili birimlerinden izin alınmıştır. Kartopu örnekleme yöntemiyle ilk araştırma grubunu genişleterek İstanbul'da yaşayan evli kadınlara ulaşılmıştır. Çalışmada veri toplama şeklinin kağıt-kalem yöntemiyle olması nedeniyle 18 yaşının üstünde olan tüm katılımcılara sözel olarak çalışmanın amacı aktarılmış, doldurmayı kabul edenlere ilgili anketler ulaştırılmıştır. Çalışmaya katılmaya kabul eden kadınlara kâğıt kalem yöntemiyle veriler uygulanmış, verilerin ulaşması ve yeniden teslim

alınması zor olabilecek katılımcıların internet üzerinden formu doldurmaları sağlanmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada kullanılmış olan veri toplama araçları uygulandıktan sonra kontrol edilerek değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma verilerinin

çözümü için Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Spiritüel İyi Oluş Ölçeği ve Psikolojik Şiddet Profili Ölçeği formlarından toplanan verilerin işlenmesi ve yorumlanması için SPSS 24.00 paket programı yapısal eşitlik modelinin sınanması için AMOS programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
İlköğretim	110	35,9	35,9	35,9
Lise	76	24,8	24,8	60,8
Üniversite ve üstü	120	39,2	39,2	100,0
Toplam	306	100,0	100,0	

Örneklem grubunu oluşturan kadınların 110'u (%35,9) ilköğretim, 76'sı (%24,8) lise, 120'si (%39,2) üniversite ve üstü eğitim düzeyindedirler.

Tablo 2. Yaş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
18-29	68	22,2	22,2	22,2
30-39	118	38,6	38,6	60,8
40-49	88	28,8	28,8	89,5
50-70	32	10,5	10,5	100,0
Toplam	306	100,0	100,0	

Örneklem grubunu oluşturan kadınların 68'i (%22,2) 18-29, 118'i (%38,6) 30-39, 88'i (%28,8) 40-49, 32'si (%10,5) 50-70 yaş aralığındadırlar.

Tablo 3. Gelir Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Düşük	60	19,6	19,6	19,6
Orta	165	53,9	53,9	73,5
Yüksek	81	26,5	26,5	100,0
Toplam	306	100,0	100,0	

Örneklem grubunu oluşturan kadınların 60'ı (%19,6) düşük, 165'i (%53,9) orta, 81'i (%26,5) yüksek gelir düzeyindedirler.

Tablo 4. Psikolojik İstismar Profili Ölçeği Puanlarının Mevcut Evlilik Durum Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Psikolojik istismar profili	Birlikte	262	35,938	12,276	,7584	-4,090	304	,000
	Boşanma davası aşamasında	44	44,590	16,638	2,508			

Örnekleme oluşturan kadınların Psikolojik İstismar Profili Ölçeği puanlarının mevcut evlilik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=-4,090$; $p<,05$). Boşanma davası aşamasında olan kadınların psikolojik istismar profili ölçeğinden aldıkları toplam puan halen birlikte olan kadınların toplam puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, \bar{X} ve SS	Değerleri		ANOVA Sonuçları					
			N	\bar{X}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F
Toplumsal Cinsiyet Algısı	İlköğretim	110	83,090	12,535	Gruplar Arası	20695,275	2	10347,638	59,035	,000
	Lise	76	90,039	14,007						
	Üniversite	120	101,866	13,368	Gruplar İçi	53109,839	303	175,280		
	Toplam	306	92,179	15,555						

Örnekleme oluşturan kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=59,035$; $p<,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı puanlarının eğitim düzeyi gruplarına göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası Games-Howell testi sonucuna göre ilköğretim ve lise düzeyi arasında lise grubu lehine ($p<,05$); ilköğretim ve üniversite düzeyi arasında üniversite grubu lehine ($p<,05$) lise ve üniversite eğitim düzeyi grubu arasında üniversite grubu lehine ($p<,05$) istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Elde edilen analiz sonucuna göre; eğitim düzeyi arttıkça psikolojik istismar profili puanlarının anlamlı bir şekilde düştüğü görülmektedir.

Tablo 6. Spiritüel İyi Oluş Ölçeği Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, \bar{X} ve SS		Değerleri			ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Spiritüel İyi Oluş	18-29	68	120,705	10,665	Gruplar	957,877	3	319,292	2,810	,040
	30-39	118	120,610	10,358	arası					
	40-49	88	122,477	11,227	Gruplar					
	50-70	32	116,093	10,126	içi	34320,859	302	113,645		
	Toplam	306	120,696	10,754	Toplam	35278,735	305			

Örneklem grubundaki kadınların Spiritüel İyi Oluş Ölçeğinden aldıkları puanların yaş grubu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=2,810$; $p<,05$). Yapılan işlemin sonrasında ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir.

Spiritüel İyi Oluş Ölçeğinden alınan puanların yaş gruplarına göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası Sidak testi sonucunda 40-49 ve 50-70 yaş grubu arasında 40-49 grubu lehine ($p<,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Elde edilen analiz sonucuna göre; 40-49 yaş grubunun spiritüel iyi oluş düzeylerinin 50-70 yaş grubuna göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden Alınan Puanlarla Spiritüel İyi Oluş Ölçeğinden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

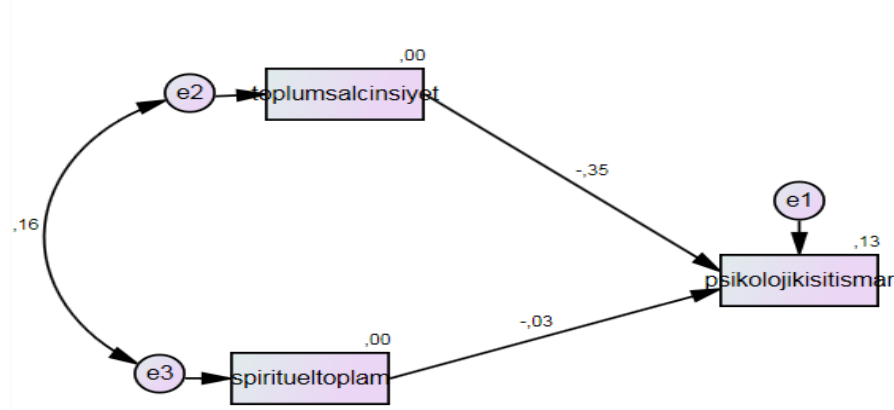
Değişken	N	r	p
Toplumsal Cinsiyet Algısı	306	,159	,005
Spiritüel İyi Oluş			

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden alınan puanlarla Spiritüel İyi Oluş Ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonuçlarında puanlar arasında istatistiki olarak $p<,05$ seviyesinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r= ,159$; $p<,05$).

Tablo 8. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden Alınan Puanlarla Spiritüel İyi Oluş Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken		Aşknlık	Uyum	Anomi
	N	306	306	306
Toplumsal Cinsiyet Algısı	r	-,166	,354	-,360
	p	,004	,000	,000

Örneklemdaki kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden almış oldukları puanlar ve Spiritüel İyi Oluş Ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonuçlarına göre; toplumsal cinsiyet algısı ile aşknlık arasında negatif yönde anlamlı ilişki ($r=-,166$, $p<,05$); toplumsal cinsiyet algısı ile uyum puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki ($r=,354$, $p<,01$); toplumsal cinsiyet algısı ile anomi puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r= -,360$; $p<,01$).

Şekil 1. Evli Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısı, Spiritüel İyi Oluş ve Psikolojik İstismar Puanları Arasındaki Yapısal Eşitlik Modeli

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü üzere, toplumsal cinsiyet algılarıyla psikolojik istismara maruz kalma durumları arasında anlamlı ters orantılı bir ilişki vardır ($p<,001$; $r=-,35$). Aynı şekilde spiritüel iyi oluş ile psikolojik istismar arasındaki ilişkiye bakıldığında yine ters orantılı ama anlamlı olmayan bir ilişki söz konusudur ($p>,05$; $r=-,03$). Buradan anlaşılacağı üzere kadınların cinsiyet algıları olumlu oldukça psikolojik istismara maruz kalma durumları azalmaktadır. Aynı durum spiritüel iyi oluş ve psikolojik istismar arasında da söz konusu olmakla beraber, bu ilişki anlamlı bir düzeyde değildir.

Tablo 9. Standart Uyum İyiliği Ölçütleri ve Araştırma Sonuçlarının Karşılaştırılması

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Araştırmada Elde Edilen Uyum Değerleri
c2/df	$0 \leq c2/df \leq 2$	$2 \leq c2/df \leq 3$.00
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$	0.057
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.00
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$	1.000
NNFI	$0.97 \leq NNFI \leq 1.00$	$0.95 \leq NNFI \leq 0.97$	1.000
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	1.000
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	1.000
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$	1.000
RFI	$0.90 < RFI < 1.00$	$0.85 < RFI < 0.90$	1.000

Modelimiz tüm uyum ölçülerini iyi derecede karşılamaktadır.

4. TARTIŞMA

Araştırma verileri İstanbul ilinde yaşayan halen birlikteliği devam eden ve boşanma aşamasında olan toplam 306 kadından elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre boşanma davası aşamasında olan kadınların psikolojik istismar profilleri birlikteliği devam eden kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Araştırmalar incelendiğinde kadınların evliliklerini bitirmesinde psikolojik istismarın farklı boyutlarının yaşanmasının önemli bir yer tuttuğu belirtilmektedir (Çakır-Parmaksızoğlu, 2011; Özden, 2010; Sancaklı, 2014; Sucu, 2007; TÜİK; 2016; Uzunoglu, 2016; Yıldırım, 2004). Sacket ve Saunders (1999) sığınma evinde yaşayan ve partnerleriyle birlikteliği halen devam eden veya geçici süredir ayrı kalan kadınlarla yaptığı çalışmada sığınma evinde yaşayan kadınların kıskançlıkla kontrol ve özellikleriyle alay etmeyi daha yoğun yaşadıklarını

belirtmektedir. Psikolojik şiddet genelde kısıtlanma, tehdit ve acınma temasında ifade edilmekte (Aktu ve Varol, 2017), küfür, hakaret (Yaman-Efe ve Ayaz, 2010), küçük düşürücü, aşağılayıcı söz ve davranışlar, tehdit (Cengiz-Özyurt ve Deveci, 2011, Güler, Tel ve Tuncay, 2005; Uluocak, Gökulu ve Bilir, 2014) olarak tanımlanmaktadır. İmamoğlu ve Çevik (2009) tarafından yapılan çalışmada, kadınların evlilik içerisinde yaşanan kıskançlığı tanımlamada ilk sıralarda; eşini sahiplenme yönünde gördüğü aşırı tepkiler, kendi eşini koruması yönünde gösterdiği aşırı duyarlılık, sevdiği sahip olduğu şeyin başkalarıyla aynı tür ilişkiler içerisinde olmasına katlanamamak olarak tanımladıkları görülmektedir. Alt boyutlardaki istatistiki farklar değerlendirildiğinde ülkemizde mevcut olan kıskançlığın ve getirdiği kontrol davranışlarının sevginin bir emaresi olduğu anlayışının bu alt boyutların kadınlar açısından

istismar olarak algılanmadığı şeklinde düşünülmektedir.

Eğitim seviyelerine göre kadınların cinsiyet algılarının her üst seviyede bir önceki seviyeye göre arttığı belirlenmiştir. Yapılan diğer bir çalışmada araştırma bulgularımıza benzer şekilde ilkokulu bitirene dek en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri il olan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının, köy ve ilçe olan öğrencilere göre yüksek olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Zeyneloğlu, 2008). Aynı çalışmada ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre az gelişmiş düzeye sahip ilde yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının orta gelişmiş ve gelişmiş düzeye sahip illerde yaşayan öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Ancak yine üniversite düzeyi eğitim gören kadın ve erkek öğrencilerin aile ve sosyal yaşama ilişkin toplumsal cinsiyet algılarının halen ataerkil ve geleneksel olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Kahraman, Ozansoy-Tunçdemir, Kekillioğlu, Özcan ve Kahraman, 2015). Şehirlerin kendi sınırlarında sahip oldukları, dini, kültürel, ekonomik kodlar ve söylemler de cinsiyet rolleri üzerinde etkili olmaktadır (Kara ve Gürhan, 2013). Araştırmaya katılan evli kadınların psikolojik istismar profillerinin ilköğretim düzeyi eğitim seviyesindeki kadınların lise ve üniversite üzeri gruplardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatür incelendiğinde çalışmamıza benzer şekilde çiftlerde eğitim oranı düştükçe maruz kalınan şiddetin ve şiddet türlerinin arttığı görülmektedir (Aşkın ve Aşkın, 2017; Bayer, 2013; Büyükyılmaz ve Demir, 2016; Debono, Borg-

Xuereb, Scerri ve Camilleri 2016; Gülmez, 2014; Lewicka-Zelent ve Trojanowska, 2015; Montero vd., 2011; Rada, 2014; Yörük, 2010). Literatürde farklı çalışmalarda ise bulgulara ters bir biçimde kadınların veya erkeklerin eğitim durumu arttıkça psikolojik veya diğer şiddet biçimlerine uğrama veya maruz kalmanın daha sık ifade edildiği belirtilmektedir (Dönmez, 2008; Kocacık ve Çağlayandereli, 2009; Korkmaz, Korucu, Yıldız, Kaya, İzci ve Atmaca, 2016; Özçırpıcı, Akın, İçbay, Aydın ve Özgür 2009).

Katılımcıların spiritüel iyi oluşlarının 40-49 yaş grubunda 50-70 yaş grubundan daha yüksek olduğu ancak diğer gruplar arasında farklılık olmadığı saptanmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda da spiritüel iyilik halinde ve iyi oluşta yaşın etkili olduğu belirtilmektedir (Kardaş, 2017; Memnun, 2006; Pargament vd., 1990). Brown, Chen, Piedmont ve Gehlert (2013)'in yaptıkları çalışmada da çalışmamıza benzer şekilde spiritüelliğin orta yaş grubunda genç yaş ve ileri yaş grubundan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan evli kadınların toplumsal cinsiyet algıları puanları ile spiritüel iyi oluş puanları arasında pozitif yönlü manidar bir ilişki bulunmuştur. Berkel, Vandiver ve Bahner (2004), üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin spiritüel eylemlerindeki artışla eşitlikçi cinsiyet rol tutumlarının arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Procter-Smith (1990) ise feminizm ve spiritüalitenin ilişkisini irdeler. Ona göre feminist spiritüalite sosyal, politik ve teolojik bir kız kardeşlik hareketidir ve geleneksel dini kurumlardaki kadının konumuna yönelik eleştiriler getirmektedir. Araştırmaya katılan evli kadınların

toplumsal cinsiyet algıları psikolojik istismar profilleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu; toplumsal cinsiyet algısının psikolojik istismara maruz kalmayı yordadığı saptanmıştır. Cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak yapılan toplum bileşenleri kadının şiddet konusunda büyük mağduriyetler yaşamasına neden olmaktadır. DSÖ (2009), Cinsiyet tabanlı şiddeti (gender-based violence): ‘Kadınların genellikle kurban olduğu kadın ve erkekleri içeren şiddet ve erkekler ve kadınlar arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinden türetilmiştir. Şiddet özellikle bir kadına yöneliktir, çünkü kadındır ya da kadınları orantısız olarak etkiler. Fiziksel, cinsel ve psikolojik zararı sindirme, acı çekme, zorlama ve/veya aile içinde veya genel toplum içinde özgürlüğün mahrumiyetini içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir’ şeklinde açıklamaktadır. Kodan-Çetinkaya (2013), Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer araştırmada öğrencilerin şiddet eğilimleri arttıkça cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumlarının da arttığı bulgusuna ulaşılmıştır.(Kodan-Çetinkaya, 2013).. Ataerkil anlayış ve geleneksel toplum rollerin eşitsizliğe yol açmakta ve bu da kadına yönelik şiddetin en önemli nedenlerinden biri olmaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016; Özdemir, Gültekin ve Budak, 2017; Rada, 2014; Yörük, 2010). Kadınlar eğitim, çalışma, sağlık ve sosyal alanda erkeklerden geride kalmakta (Akın ve Demirel, 2003; Özyaydınlık, 2014; Şimşek, 2011), şiddet görüyorlarsa bunu saklamaları, sessiz kalmaları, kabullenmeleri beklenmektedir.(Atıla-Demir ve Nam, 2014; Bayer, 2013; Günindi-Ersöz, 2011; Kahraman, Ozansoy-Tunçdemir, Kekillioğlu, Özcan ve Kahraman, 2015; Zara-Page ve İnce, 2008,) Araştırmaya katılan evli kadınların spiritüel

iyi oluşları ile psikolojik istismar profilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Literatürde benzer çalışmalar incelendiğinde Bayer (2013), dini inanç ilkelerini benimsemekle şiddete maruz kalma arasında bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Soet ve Martin (2007), kadın üniversite öğrencileriyle yaptıkları spiritüel odaklı grup çalışmasında oturumların sonunda katılımcılar tarafından spiritüel iyi oluşlarının artmasının yanı sıra aile, arkadaşlık ve aile içindeki spiritüel konularla ilgili sıkıntıların azaldığı ifade edilmiştir. Yine Ercan (2009) dini yönelimlerin evlilikte şiddete ilişkin tutumları yordamadığını, ancak aşırı dini yönelimlerin fiziksel şiddeti yordadığını saptamıştır. Follingstad ve Rogers (2012) psikolojik istismara maruz kalan ve kalmayan iki ayrı grup kadınla yaptığı çalışmada maruz kalınan istismarla dini inananın bir ilişkisi olmadığını saptamıştır. Araştırmamızdan elde edilen bu bulgular kadınların farklı şiddet biçimlerine maruz kaldıklarında spiritüel ve dini kaynaklarına yönelmeleri ve bunlardan güç almaları nedeniyle mevcut iyi oluşlarının istismarla birlikte çok büyük değişim göstermediği şeklinde yorumlanabilir.

5. SONUÇ

Psikolojik istismar diğer istismar ve şiddet türleriyle birlikte kadının yaşamını zorlaştıran önemli faktörlerden biri olmaktadır. Kadının toplumdaki yerine dair kendisinin ve diğerlerinin bakış açısı hem yaşamdaki anlam ve amacını yöneten spiritüel gücü hem de uğradığı istismarla ilişkili olarak ilerlemektedir. Bireysel ve sosyal olarak desteklenen güçlü kadınların ise bu ve benzeri şiddet olaylarına maruz kalma olasılıkları

azalmakta bu da daha sağlıklı bir toplum olma yönünde ilerlememize yardımcı olmaktadır.

Araştırmalar incelendiğinde kadına yönelik şiddet ve istismarın genelde sosyolojik boyutlarının tartışıldığı, içsel süreçlerinin betimlenmesinin ve bu yönde yapılacak destekleme çabalarının göz ardı

KAYNAKÇA

Adams, T., Bezner, J., ve Steinhardt, M. (1997). The conceptualization and measurement of perceived wellness: Integrating balance across and within dimensions. *American Journal of health promotion*, 11(3), 208-218.

Akın A. (2003). (Ed.). *Toplumsal cinsiyet, sağlık ve kadın*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Akkaş, İ., ve Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.

Aksakal, H., ve Atasayar, M. (2011). Aile içi kadına yönelik şiddetin biyo-psiko-sosyal sonuçları üzerine bir çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*, 26, 1-12.

Aktu, Y., ve Varol, B. (2017). Sosyal hizmet ve danışmanlık bölümü öğrencilerinin psikolojik şiddet kavramına yönelik algıları. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 133-154.

Altınova, H. H., ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.

Aşkın, E. Ö., ve Aşkın, U. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya*

edildiği görülmektedir. Yapılan çalışma metropol bir şehirde olmasına karşın kısmi bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Devam edecek çalışmalarda örneklemin genişletilmesi, betimleme ve önem çalışmalarının artırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Akademik Bakış-Cappadocia Academic Review, 1(2), 16-37.

Atila-Demir, S., ve Nam, D. (2014). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede Erkeğin Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 211-227.

Aybey, S. (2015). *Diyanet işleri başkanlığı aile ve dini rehberlik bürolarına gelen soruların analizi ve değerlendirilmesi (Ege Bölgesi örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Başar, F., ve Demirci, N. (2016). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *KASHED*, 2(1), 41-52.

Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile: eşler arası şiddet ve din ilişkisi üzerine bir araştırma (Konya örneği). *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.

Berkel, L. A., Vandiver, B. J., ve Bahner, A. D. (2004). Gender role attitudes, religion, and spirituality as predictors of domestic violence attitudes in white college students. *Journal of College Student Development*, 45(2), 119-133.

Boyacıoğlu, İ., Uysal, M. S., ve Erdugan, C. (baskıda). Psikolojik şiddetin ölçümü: Psikolojik

İstismar Profiline ve Kadına Psikolojik Kötü Muamele Envanterinin Türkçeye uyarlanması. Türk Psikoloji Yazıları.

Brown, I. T., Chen, T., Gehlert, N.C., ve Piedmont, R. L. (2013). Age and gender effects on the assessment of spirituality and religious sentiments (ASPIRES) scale: A cross-sectional analysis. *Psychology of Religion and Spirituality*, 5(2), 90-98.

Büyükyılmaz, A., ve Demir, Ç. (2016). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Belirleyicileri: Multinomial Logit Model Yaklaşımı. *Ege Academic Review*, 16(3), 443-450.

Cengiz-Özyurt, B., & Deveci, A. (2010). Manisa'da kırsal bir bölgedeki 15-49 yaş evli kadınlarda depresif belirti yaygınlığı ve aile içi şiddetle ilişkisi. *Türk psikiyatri dergisi*, 21(1), 1-7.

Çakır-Parmaksızoğlu, A. (2011). Aile içi şiddet mağduru olup boşanma sürecinde bulunan kadınlarda travma sonrası stres belirtileri ve ilişkili özellikler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.

Debono, C., Borg Xuereb, R., Scerri, J., & Camilleri, L. (2017). Intimate partner violence: psychological and verbal abuse during pregnancy. *Journal of clinical nursing*, 26(15-16), 2426-2438.

Dursun, Y. ve Kocagöz, E. (2010). Yapısal eşitlik modellemesi ve regresyon: Karşılaştırmalı bir analiz. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (35), 1-17.

Dönmez, G. (2008). Evli erkeklerde eslerine yönelik şiddet varlığının, türlerinin ve

etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir.

Egan, M., & Delaat, M. D. (1994). Considering spirituality in occupational therapy practice. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 61(2), 95-101.

Ekşi, H., ve Kardaş, S. (2017). Spiritual well-being: Scale development and validation. *Spiritual Psychology and Counseling*, 2, 73-88.

Ercan, N. (2009). The predictors of attitudes toward physical wife abuse: Ambivalent sexism, system justification and religious orientation. Unpublished Master Thesis Middle East Technical University, Ankara.

Flood, M., ve Pease, B. (2009). Factors influencing attitudes to violence against women. *Trauma, violence, & abuse*, 10(2), 125-142.

Follingstad, D. R. (2011). A measure of severe psychological abuse normed on a nationally representative sample of adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(6), 1194-1214.

Follingstad, D. R., ve Rogers, M. J. (2012). Women experiencing psychological abuse: Are they a homogenous group?. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 21(8), 891-916.

Follingstad, D. R., Rutledge, L. L., Berg, B. J., Hause, E. S., ve Polek, D. S. (1990). The role of emotional abuse in physically abusive relationships. *Journal of family violence*, 5(2), 107-120.

- Glick, P., Sakallı-Uğurlu, N., Ferreira, M. C., ve Souza, M. A. D. (2002). Ambivalent sexism and attitudes toward wife abuse in Turkey and Brazil. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 292-297.
- Güler, N., Tel, H., ve Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Gülmez, Ç. (2014). Kadına yönelik aile içi şiddet, ahlaki çözülme ve dindarlık. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Günindi-Ersöz, A. (2011). Türkiye'de boşanma olgusu ve kadına yönelik aile içi şiddet ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Sosyoloji Konferansları*, 43, 249-264.
- Heise, L. (2011). What works to prevent partner violence? An evidence overview. Working Paper. STRIVE Research Consortium, London School of Hygiene and Tropical Medicine, London.
- Heise, L., Ellsberg, M., ve Gottmoeller, M. (2002). A global overview of gender-based violence. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 78(1), 5-14.
- Hoyle, R. H. (1995). *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications*. Sage.
- İmamoğlu, A., & Çelik, Y. (2009). Evlilik hayatında kıskançlık-dindarlık ilişkisine psikolojik yaklaşım. *Dini Araştırmalar*, 12(35), 7-30.
- Kahraman, A. B., Tunçdemir-Ozansoy N., Kekillioğlu, A., Özcan, A., ve Kahraman, L. (2015). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları. *Sobider Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 304-322.
- Kara, Z., ve Gürhan, N. (2013). Eşit/sizliğin tarafı olmak: Mardin'de toplumsal cinsiyet algısı. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 65-92.
- Kardaş, S. (2017). Sanal kimlik ve spiritüel iyi oluşun üniversite öğrencilerinin narsistik eğilimlerini yordayıcılığı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kasapoğlu, F. (2013). Üniversite öğrencilerinde iyilik hali ile özgecilik arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kocacık, F., ve Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 25-43.
- Kodan-Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencileri şiddet eğilimleri ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1(2), 21-43.
- Korkmaz, S., Korucu, T., Yıldız, S., Kaya, S., İzci, F., ve Atmaca, M. (2016). Frequency of domestic violence in psychiatric patients and related factors. *Düşünen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 29(4), 359-366.
- Kristiansen, C. M., ve Giuliatti, R. (1990). Perceptions of wife abuse: Effects of gender, attitudes toward women, and just-world beliefs among college students. *Psychology of Women Quarterly*, 14(2), 177-189.

- Lewicka-Zelent, A., ve Trojanowska, E. (2015). Woman as a couple violence victim. *Journal of Educational Review*, 8(3), 253-261.
- Marshall, L. L. (1996). Psychological abuse of women: Six distinct clusters. *Journal of Family Violence*, 11(4), 379-409.
- Memnun, S. (2006). Algılanan esenlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması ve beden eğitimi öğretmenlerinin esenlik algıları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Montero, I., Escriba, V., Ruiz-Perez, I., Vives-Cases, C., Martín-Baena, D., ... ve Plazaola, J. (2011). Interpersonal violence and women's psychological well-being. *Journal of Women's Health*, 20(2), 295-301.
- Montgomery, B. E., Rompalo, A., Hughes, J., Wang, J., Haley, D., ... ve Hodder, S. (2015). Violence against women in selected areas of the United States. *American journal of public health*, 105(10), 2156-2166.
- Oakley, A. (1985). *Sex, Gender and Society*. England: Maurice Temple Smith Ltd.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33).
- Özden, S. (2010). Boşanma sebepleri bakımından aile içi şiddet. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özçırpıcı, B., Akın, M., İçbay, E., Aydın, N., & Özgür, S. (2011). Bir Tıp Fakültesi ve Hastanesinde Çalışan Kadınların Eş/Partner Şiddetine Maruziyet Durumları ve Etkileyen Faktörler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 97-112.
- Özdemir, A., Gültekin, A., ve Budak, F. (2017). Social gender and domestic violence: The case of turkey. *Ann Psychiatry Ment Health* 5(6), 1-3.
- Özen, Y., ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu/population-sampling issue on social and educational research studies. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 394-422.
- Pargament, K. I., Ensing, D. S., Falgout, K., Olsen, H., Reilly, B., ... ve Warren, R. (1990). God help me:(I): Religious coping efforts as predictors of the outcomes to significant negative life events. *American journal of community psychology*, 18(6), 793-824.
- Pico-Alfonso, M. A., Garcia-Linares, M. I., Celda-Navarro, N., Blasco-Ros, C., Echeburúa, E., ve Martinez, M. (2006). The impact of physical, psychological, and sexual intimate male partner violence on women's mental health: depressive symptoms, posttraumatic stress disorder, state anxiety, and suicide. *Journal of women's health*, 15(5), 599-611.
- Procter-Smith, M. (1990). *Feminism and spirituality*. Maas, R. M. V. L., ve O'Donnell, G. (Ed.). *Spiritual traditions for the contemporary church içinde*.(s. 430-443). Nashville: Abingdon Press.

- Rada, C. (2014). Violence against women by male partners and against children within the family: prevalence, associated factors, and intergenerational transmission in Romania, a cross-sectional study. *BMC Public health*, 14(129).
- Sackett, L. A., ve Saunders, D. G. (1999). The impact of different forms of psychological abuse on battered women. *Violence and Victims*, 14, 105–117.
- Sancaklı, D. (2014). Boşanmış annelerin ve çocuklarının boşanma sürecine ilişkin yaşantıları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Soet, J., ve Martin, H. (2007). Women and spirituality: An experiential group for female graduate students. *Journal of College Counseling*, 10(1), 90-96.
- Sucu, İ. (2007). Boşanmış kadınların boşanma nedenleri ve boşanma sonrası toplumsal kabulleri (Sakarya ili örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sugarman, D. B., ve Frankel, S. L. (1996). Patriarchal ideology and wife-assault: A meta-analytic review. *Journal of family violence*, 11(1), 13-40.
- Şimşek, H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2), 119-126.
- Şimşek, Z., Kara, B., Ersin, F., Ökten, Ş., ve Yıldırımkaya, G. (2016). Prevalence of violence: male and female seasonal agricultural workers' approach to violence in Turkey. *Social work in public health*, 31(7), 626-637.
- Temiz M., Beştepe, E., Yıldız, Ö., Küçükgöncü, S., Yazıcı, A., ... Erkoç, Ş. (2014). Yataklı Psikiyatri Servisinde Tedavisi Süren Kadın Hastalarda Aile İçi Şiddetin Hastalık Tanıları ve Hastalık Süreciyle İlişkisi. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiyatri Arşivi*, 51(1), 1-10.
- T.C. Başbakanlık Kurumu (1995). Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları. Ankara: Bizim büro basımevi.
- T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (2009). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2011). Tek ebeveynli aileler. Ankara: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017). Aile Yapısı Araştırması, 2016. Haber Bülteni, 2186.
- Uluocak, Ş., Gökulu, G., ve Bilir, O. (2014). Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde stratejik bir başlangıç noktası: Partner şiddeti. *International Journal of Human Sciences*, 11, 362-387.
- Uzunoğlu (2016). Türkiye’de boşanma nedenleri: Bolu ili örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- World Health Organization. (1998). The World health report: 1998: Life in the 21st century: a vision for all. Geneva.

Vefikuluçay-Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.

World Health Organization. (2005). WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women: summary report of initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. Erişim tarihi: 14 Ocak 2018, http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43310/9241593512_eng.pdf?sequence=1.

World Health Organization (2009). Promoting gender equality to prevent violence against women. Erişim tarihi: 10 Mayıs 2018, http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44098/9789241597883_eng.pdf?sequence=1.

Yaman-Efe, Ş., ve Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 23-29.

Yıldırım, N. (2004). Türkiye'de boşanma ve sebepleri. *Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, 28, 59-81.

Yıldız, E., ve Sağlam, M.(2017). Türkiye'de yapılan lisansüstü çalışmalarda şiddet konusunun ele alınışı. *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(19), 72-84.

Yörük, S. (2010). Kadına yönelik şiddet: Antalya örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Zara-Page, A., ve İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.

Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.